

ZBIERKA

STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU A ROZHODNUTÍ SÚDOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

9/2014

OBSAH***Rozhodnutia vo veciach občianskoprávných***

124. Porušenie povinnosti záložným veriteľom podľa § 151m ods. 8 Občianskeho zákonníka postupovať pri predaji zálohu s náležitou starostlivosťou tak, aby záloh predal za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný predmet zvyčajne predáva za porovnateľných podmienok v čase a mieste predaja zálohu, nemá za následok neplatnosť zmluvy o predaji zálohu podľa § 39 Občianskeho zákonníka, môže však – ak sú splnené ostatné predpoklady – viesť k zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka..... 2
125. Sama skutočnosť, že s účinnosťou od 1. decembra 2000 boli zrušené ustanovenia § 2 až § 9 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam, nemá za následok zánik oprávnenej držby toho, kto je v katastri nehnuteľností vedený ako vlastník držanej nehnuteľnosti 5
126. Ak vybavenie reklamácie odstrániteľnej vady predanej veci trvá dlhšie ako 30 dní, má kupujúci (spotrebiteľ) v zmysle § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa*/ rovnaké práva, akoby išlo o vadu neodstrániteľnú..... 9
127. Právne závery úradného rozhodnutia nemožno považovať za exces, v dôsledku ktorého by úradné rozhodnutie zasahovalo do osobnosti fyzickej osoby 13
128. Pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby (§ 11 a násl. Občianskeho zákonníka) spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou. Pre posúdenie, či išlo o takúto činnosť je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti..... 18
129. Obvyklým pobytom dieťaťa na účely konania o jeho navrátení je miesto, kde dieťa žilo na základe zhodnej vôle rodičov bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním dieťaťa 24
130. Ak súd nepoučil účastníka konania podľa § 120 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku, neodňal mu tým možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku..... 28
131. Pokiaľ mal všeobecný splnomocnenec (§ 27 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) pôvodne – pri splnení ostatných zákonom stanovených predpokladov – samostatné oprávnenie napadnúť dovolaním rozhodnutie odvolacieho súdu o nepripustnosti zastúpenia (§ 27 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku), odvolaním jemu udeleného plnomocenstva (§ 28 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku) stratil procesné oprávnenie domáhať sa v dovolacom konaní preskúmania tohto rozhodnutia 32
132. V zmysle § 119 ods. 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 1. januára 2012 je zdravotný stav účastníka konania dôvodom na odročenie pojednávania len ak je súdu, a to už spravidla pred rozhodnutím o žiadosti o odročenie pojednávania, preukázané vyjadrením ošetrojúceho lekára, že účastník konania nie je schopný bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu zúčastniť sa pojednávania..... 34
133. Na rozhodnutie o návrhu účastníka, aby bolo v zmysle § 77 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku zrušené predbežné opatrenie nariadené okresným súdom, je vecne príslušný okresný súd aj vtedy, keď sa takýto návrh podá až v čase rozhodovania krajského súdu o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu vo veci samej..... 36
134. Postup odvolacieho súdu podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku neprichádza do úvahy pri rozhodovaní o trovách konania..... 41

124.

ROZHODNUTIE

Porušenie povinnosti záložným veriteľom podľa § 151m ods. 8 Občianskeho zákonníka postupovať pri predaji zálohu s náležitou starostlivosťou tak, aby záloh predal za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný predmet zvyčajne predáva za porovnateľných podmienok v čase a mieste predaja zálohu, nemá za následok neplatnosť zmluvy o predaji zálohu podľa § 39 Občianskeho zákonníka, môže však – ak sú splnené ostatné predpoklady – viesť k zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 7 Cdo 222/2012 z 30. septembra 2013)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Čadca rozsudkom z 12. augusta 2009 č.k. 11 C 33/2007-288 určil, že je neplatná kúpna zmluva z 8. januára 2007 uzatvorená medzi žalobkyňou, v mene ktorej konal žalovaný 2/, a žalovaným 1/, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Neplatnosť kúpnej zmluvy posudzoval podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v spojení s § 151m ods. 8 OZ. Vychádzal z toho, že pri predaji zálohu má záložný veriteľ postupovať s náležitou starostlivosťou tak, aby záloh predal za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný predmet zvyčajne predáva za porovnateľných podmienok v čase a mieste predaja zálohu. Pri predaji nehnuteľností žalovaný 2/ nepostupoval s odbornou starostlivosťou, keď tieto predal za hodnotu o 25% nižšiu, t.j. 1 050 000 Sk, čo je len 75% hodnoty stanovenej znaleckým posudkom (1 400 000 Sk). Takúto kúpnu zmluvu považoval pre jej rozpor so zákonom (§ 39 OZ v spojení s § 151m ods. 8 OZ) za neplatnú.

Na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ Krajský súd v Žiline rozsudkom z 24. apríla 2012 sp. zn. 8 Co 214/2011 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy zamietol. Po zopakovaní dokazovania listinnými dôkazmi na rozdiel od súdu prvého stupňa vychádzal z toho, že predajná cena zálohu 1 050 000 Sk sa podstatne nelíši od ceny, za ktorú sa bežne predáva porovnateľná vec na danom mieste a v danom čase, pretože táto predstavuje 87,5% zo sumy určenej znaleckým posudkom (ako všeobecnej ceny nehnuteľností 1 200 000 Sk, ku ktorej na rozdiel od súdu prvého stupňa nepripočítal hodnotu nájmu ako „závady“ 200 000 Sk), t.j. 12,5%, čo je nemenej ako 20% všeobecnej ceny. Ďalej vychádzal z právneho názoru, že žalobkyňou tvrdené porušenie povinnosti v zmysle § 151m ods. 8 OZ zakladá právo na náhradu škody a nemá za následok neplatnosť právneho úkonu (kúpnej zmluvy) pre rozpor so zákonom (§ 39 OZ).

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súd spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Navrhla ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Nesúhlasila so záverom odvolacieho súdu, že konanie žalovaného 2/ konajúceho v mene záložcu pri predaji zálohu zodpovedalo konaniu s náležitou starostlivosťou v zmysle § 151m ods. 8 OZ. Poukázala na to, že „náležitá starostlivosť“ predstavuje také konanie, aké by vynaložil riadny hospodár pri nakladaní s vlastným majetkom. V konkrétnostiach daného prípadu – pri výkone záložného práva priamym predajom – to znamená kvalitatívnu stránku konania (nie formálneho charakteru vzbudzujúcu dojem transparentnosti) tak, aby bol záloh predaný za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo obdobný predmet zvyčajne predával v danom mieste a čase. V konaní boli predložené dôkazy, že obdobné nehnuteľnosti sa v danom mieste a čase predávali za vyššie ceny, minimálna cena podľa ponuky na internete bola 1 350 000 Sk, najvyššia ponuka bola 3 000 000 Sk. Všeobecná hodnota zálohu je 1 400 000 Sk, z ktorej už nemala byť odpočítaná tzv. „závada nájmu“ (200 000 Sk), tak ako to urobil odvolací súd. Nájomná zmluva nepredstavovala vecné bremeno lebo nájom trval len 3 roky. V zmysle judikatúry (napr. R 13/70) sa za podstatné prekročenie ceny považuje prekročenie v rozmedzí 10% až 20%. Žalovaný 2/ ako záložný veriteľ nepostupoval s potrebnou odbornou starostlivosťou pri výkone záložného práva a záloh predal za nižšiu hodnotu, t.j. za 62% jeho hodnoty (teda za podhodnotenú cenu, t.j. menej o 38%). V rámci zachovania povinnosti konať s náležitou starostlivosťou (v zmysle § 151m ods. 8 OZ) mal byť žalovaný 1/ oboznámený aj s ponukou nehnuteľností na internete v danom mieste a čase. Podhodnotením zálohu nedošlo k naplneniu náležitej starostlivosti záložného veriteľa ako predpokladu platnosti právneho úkonu, tak ako to ustanovuje § 151m ods. 8 OZ. Porušenie povinnosti záložného veriteľa konať s náležitou starostlivosťou nemá za následok len vznik zodpovednosti za škodu (§ 420 a násl. OZ), porušenie tejto povinnosti podstatným spôsobom predstavuje exces s právnymi následkami zakladajúcimi osobitný režim ochrany v zmysle § 3 ods. 1 OZ, ktorý vedie k neplatnosti právneho úkonu v zmysle § 39 OZ. Neplatnosť uvedeného úkonu je odvodená od zásady „nikomu neškodiť“. Dovolateľka považovala konanie

žalovaného 2/ za formálne bez vynaloženia potrebnej odbornej starostlivosti, ktorému chýba kvalitatívna stránka náležitej starostlivosti v zmysle § 151m ods. 8 OZ; tento nedostatok spôsobil exces a neoprávnenosť výkonu práva, realizovaný právny úkon v dôsledku toho trpí vadou, ktorá má za následok jeho neplatnosť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorá je zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je dôvodné.

Dovolateľka v dovolaní spochybňuje (o.i.) právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého porušenie povinnosti záložným veriteľom v zmysle § 151m ods. 8 OZ (postupovať s náležitou starostlivosťou tak, aby sa záloh predal za cenu, za ktorú sa rovnaký záloh alebo porovnateľný záloh predmet zvyčajne predáva za porovnateľných podmienok v čase a mieste predaja zálohu) zakladá (len) právo na náhradu škody a nemôže mať za následok neplatnosť právneho úkonu (kúpnej zmluvy) v zmysle § 39 OZ.

Dovolací súd sa preto zaoberal otázkou, s akou právnou sankciou spája zákon porušenie právnej povinnosti uvedenej v § 151m ods. 8 OZ, najmä či do úvahy prichádza neplatnosť právneho úkonu v zmysle § 39 OZ.

Podľa § 151m ods. 8 OZ, ak sa v zmluve o zriadení záložného práva dohodne, že záložný veriteľ je oprávnený predat' záloh iným spôsobom ako na dražbe, záložný veriteľ je povinný pri predaji zálohu postupovať s náležitou starostlivosťou tak, aby záloh predal za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný predmet zvyčajne predáva za porovnateľných podmienok v čase a mieste predaja zálohu.

Podľa § 39 OZ, neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Záložné právo slúži na zabezpečenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že záložného veriteľa oprávňuje uspokojiť sa alebo domáhať sa uspokojenia pohľadávky z predmetu záložného práva (ďalej len „záloh“), ak pohľadávka nie je riadne a včas splnená (§ 151a a nasl. OZ).

Záložné právo ako právo akcesorické slúži na zabezpečenie pohľadávky tým, že v prípade jej riadneho a včasného nesplnenia je záložný veriteľ oprávnený zákonom stanoveným alebo v zmluve určeným spôsobom dosiahnuť splnenie svojej pohľadávky. Občiansky zákonník teda dáva možnosť, aby si záložný veriteľ a záložca dohodli v zmluve o zriadení záložného práva iný spôsob jeho výkonu, ako je predaj na dražbe. Môžu sa predovšetkým dohodnúť, za akých podmienok môže záložný veriteľ predat' záloh mimo dražby.

V § 151m ods. 8 OZ sú priamo ustanovené povinnosti záložného veriteľa, ak je oprávnený predat' záloh iným spôsobom ako na dražbe. Záložný veriteľ je povinný pri predaji zálohu postupovať s náležitou starostlivosťou tak, aby záloh predal za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný predmet zvyčajne predáva za porovnateľných podmienok v čase a mieste predaja zálohu. Ide o zákonnú ochranu záložcu (resp. záložného dlžníka), aby sa záloh nepredal nevýhodne a pod tzv. všeobecnú (trhovú) cenu. Pojem všeobecná cena vyjadruje aj stabilizovaná judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozsudok sp. zn. 5 Cdo 29/2009, uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 63/2000). Označovaná je aj ako trhovú cena, t.j. ktorú by bolo možné za konkrétnu vec ako predmet predaja a kúpy v rozhodnej dobe a mieste dosiahnuť. Zisťuje sa obvykle porovnaním s už zrealizovaným predajom a kúpou podobných vecí v danom mieste a čase. Ak však nie sú, treba použiť náhradnú metodiku podľa uváženia zisťujúceho subjektu s prihliadnutím na rôzne špecifiká pre jednotlivé druhy konania.

Ochrana záložného dlžníka (tiež záložcu) vyplýva z funkcie záložného práva, teda očakávania, že speňažením zálohu možno dosiahnuť úplné uhradenie zabezpečenej pohľadávky (vrátane jej príslušenstva). Nemôžu byť pochybnosti, že zákonná ochrana v zmysle § 151m ods. 8 OZ sa dotýka aj oprávnených záujmov záložného veriteľa v tom, že miera záruky zabezpečovanej pohľadávky je závislá od faktického výťažku získaného speňažením zálohu.

Pri úvahe, aké právne následky má porušenie povinnosti uloženej v zmysle § 151m ods. 8 OZ záložným veriteľom, nemožno pominuť skutočnosť, že úkony (činy) ním vykonávané sú naplnením oprávnení, ktoré pre neho vyplývajú z inštitútu záložného práva – domáhať sa uspokojenia pohľadávky z predmetu záložného práva.

Výkon oprávnenia – domáhať sa uspokojenia z predmetu zálohu – v sebe zahŕňa tiež činnosť záložného veriteľa pri predaji zálohu v zmysle § 151m OZ. Ak v rámci výkonu takéhoto oprávnenia záložný veriteľ vykoná právny úkon týkajúci sa zálohu spôsobom, ktorý odporuje § 151m ods. 8 OZ – t.j. právny úkon, ktorý vo svojich dôsledkoch znižuje (zmenšuje) majetok záložcu – zhoršuje zabezpečenie pohľadávky na ujmu záložného veriteľa – zhoršuje právne postavenie záložného dlžníka – nemožno vzhľadom na účel a funkciu záložného práva úspešne argumentovať, že by takýto právny úkon odporoval zákonu alebo zákon obchádzal alebo sa priečil dobrým mravom (§ 39 OZ). Následkom porušenia právnej povinnosti záložným veriteľom v zmysle § 151m ods. 8 OZ (t.j. „postupovať s náležitou starostlivosťou tak, aby záloh predal za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný predmet zvyčajne predáva za porovnateľných podmienok v čase a mieste predaja zálohu“) nie je neplatnosť právneho úkonu (v zmysle § 39 OZ), ktorým dochádza k predaju zálohu. Ak záložný veriteľ svojím zavineným postupom poruší právnu povinnosť vyplývajúcu pre neho z ustanovenia § 151m ods. 8 OZ a tým zavinené spôsobí ujmu na majetku alebo právach záložcu alebo záložného dlžníka, môže zodpovedať za vzniknutú škodu podľa § 420 a násl. OZ.

Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že dovolaním vytýkané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) nie je dôvodné a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia a ani vady konania uvedené v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

125.

R O Z H O D N U T I E

Sama skutočnosť, že s účinnosťou od 1. decembra 2000 boli zrušené ustanovenia § 2 až § 9 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam, nemá za následok zánik oprávnenej držby toho, kto je v katastri nehnuteľností vedený ako vlastník držanej nehnuteľnosti.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2013 sp. zn. 6 Cdo 47/2012)

Z odôvodnenia:

Žalobou podanou na Okresnom súde Ružomberok 13. mája 2010 (po pripustení jej zmeny v priebehu konania) sa žalobca domáhal voči žalovaným určenia, že nehnuteľnosti zapísané v katastri nehnuteľností pre kat. úz. X. na liste vlastníctva č. X ako pozemky parcely reg. C č. X – zastavaná plocha o výmere 601 m², č. X – záhrada o výmere 367 m², č. X – trvalé trávne porasty o výmere 2 757 m² a č. X – orná pôda o výmere 1 188 m² patria v 2/6-inách do dedičstva po poručiťovi X.

V žalobe uviedol, že poručiťel nadobudol spoluvlastnícky podiel k označeným pozemkom dedením po svojej matke X. Na základe notárskeho osvedčenia o držbe zo dňa 25. októbra 1993, vydaného podľa zák. č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam (ďalej len „zák. č. 293/1992 Zb.“), boli dňa 14. apríla 1994 zapísané v katastri nehnuteľností za vlastníkov týchto pozemkov žalovaná 1/ a jej manžel (ktorý zomrel v roku 2000). Žalovaná 1/ však nemohla nadobudnúť vlastnícke právo k označeným pozemkom podľa § 2 ods. 2 uvedeného zákona, pretože s účinnosťou od 1. decembra 2000 bolo toto ustanovenie zrušené. Vlastnícke právo nemohla nadobudnúť ani vydržaním podľa § 134 Občianskeho zákonníka, a to pre nesplnenie podmienky oprávnenej držby v zmysle tohto ustanovenia. Poručiťel bol preto v čase svojej smrti spoluvlastníkom týchto pozemkov.

Okresný súd Ružomberok (ďalej len „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 27. apríla 2011 č.k. 9 C 58/2010-183 určil, že do dedičstva po X., zomr. 29. marca 1997, patria v spoluvlastníckom podiele 2/6-in nehnuteľnosti zapísané v katastri nehnuteľností pre kat. úz. X. na liste vlastníctva č. X. ako pozemky parcely reg. C č. X. – záhrada o výmere 367 m², č. X. – trvalé trávne porasty o výmere 2 757 m² a č. X. – orná pôda o výmere 1 188 m² (ďalej len „pozemky“ alebo „sporné pozemky“). Vo zvyšku, t.j. v časti týkajúcej sa pozemku parcela č. X, žalobu zamietol. Vyhovujúci výrok vo veci samej odôvodnil výsledkami vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil záver, že aj keď žalovaná 1/ (a pôvodne i jej manžel) bola dňa 14. apríla 1994 zapísaná v katastri nehnuteľností za vlastníčku pozemkov na základe notárskeho osvedčenia o ich držbe, a žalobca do desiatich rokov, t. j. do 14. apríla 2004, neuplatnil svoje vlastnícke (spoluvlastnícke) právo k pozemkom na súde, nemohla nadobudnúť vlastnícke právo podľa § 2 ods. 2 zák. č. 293/1992 Zb., pretože novelou tohto právneho predpisu vykonanou zák. č. 393/2000 Z.z. bolo uvedené ustanovenie s účinnosťou od 1. decembra 2000 zrušené. Vlastnícke právo nenadobudla ani vydržaním podľa § 134 Občianskeho zákonníka, pretože nepreukázala splnenie podmienky oprávnenej držby. Pokiaľ totiž podľa vlastného tvrdenia mala nadobudnúť držbu od X v roku 1987, nemohla byť dobromyseľná, že jej pozemky patria, keďže vtedy platné právo vyžadovalo pre prevod nehnuteľností písomnú zmluvu registrovanú štátnym notárstvom, pričom existenciu takejto zmluvy v konaní ani netvrdila.

Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 21. septembra 2011 sp.zn. 7 Co 215/2011 rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutom vyhovujúcom výroku zmenil tak, že žalobu zamietol. V odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci, no vec nesprávne právne posúdil. Na rozdiel od prvostupňového súdu bol toho názoru, že kvalifikovaným uplynutím desaťročnej doby od zápisu žalovanej 1/ (i jej manžela) v katastri nehnuteľností za vlastníčku pozemkov bez toho, žeby si vlastnícke právo uplatnila iná osoba, stala sa žalovaná 1/ výlučnou vlastníčkou týchto nehnuteľností. Na vzťahy existujúce pred týmto zápisom nebolo možné prihliadať, pretože mohli byť relevantné len počas plynutia stanovenej desaťročnej doby. Tento právny záver odôvodnil tým, že i keď novelou zák. č. 293/1992 Zb. boli ustanovenia § 2 až § 9 tohto právneho predpisu zrušené, a to pred uplynutím doby desiatich rokov od zápisu žalovanej 1/ a jej manžela do katastra nehnuteľností na základe vydaného notárskeho osvedčenia, zostali účinky zápisu tohto osvedčenia zachované.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil a potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcom výroku, alebo aby rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom. Poukazoval na to, že vznik právnych vzťahov sa zásadne posudzuje podľa práva platného v čase ich vzniku, a teda aj vznik vlastníckeho práva sa posudzuje podľa právnych noriem platných v čase jeho vzniku. V čase, keď mala žalovaná 1/ nadobudnúť vlastnícke právo podľa zák. č. 293/1992 Zb., t.j. dňom 14. apríla 2004, však už ustanovenia § 2 až § 9 tohto predpisu boli zrušené. Preto vznik vlastníctva v tejto dobe nebolo možné posudzovať podľa týchto ustanovení, ale len podľa § 134 Občianskeho zákonníka.

Žalované 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhli tento mimoriadny opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky konajúci podľa § 10a ods. 1 O.s.p. ako súd dovolací (ďalej aj len „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníkom konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je dôvodné.

Dovolací súd predovšetkým z úradnej povinnosti skúmal existenciu väd konania taxatívne vymedzených v ustanovení § 237 O.s.p. a iných väd, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Zistil, že z obsahu spisu žiadne takéto vady nevyplývajú.

Následne sa zaoberal správnosťou napadnutého rozsudku z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, a to správneho právneho posúdenia veci. Nesprávnym právnym posúdením veci treba rozumieť nesprávnu aplikáciu hmotného práva na zistený skutkový stav alebo jeho nesprávny výklad, ktorý má za následok nesprávne rozhodnutie. V rámci dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, dovolací súd skúma, či zistený skutkový stav umožňoval, resp. neumožňoval právny záver, ku ktorému dospel odvolací súd.

V preskúmvanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že dňa 25. októbra 1993 bolo vo forme notárskej zápisnice č. N 27/93 a NZ 177/93 vydané notárkou JUDr. X. osvedčenie podľa zák. č. 293/1992 Zb. o oprávnenej držbe sporných pozemkov žalovanou 1/ a jej manželom. Na základe tohto osvedčenia boli v katastri nehnuteľností s účinkom od 14. apríla 1994 obaja zapísaní za vlastníkov sporných pozemkov. Po dobu desiatich rokov od uvedeného zápisu neuplatnil žalobca, resp. ani jeho právny predchodca, vlastnícke právo k týmto pozemkom. Od smrti X. na základe výsledkov dedičského konania po ňom (D 426/00) je v katastri nehnuteľností zapísaná ako výlučná vlastníčka pozemkov žalovaná 1/.

Podľa názoru dovolacieho súdu celkový právny záver odvolacieho súdu o neopodstatnenosti určovacieho návrhu žalobcu z dôvodu, že žalovaná 1/ sa uplynutím doby desiatich rokov od zápisu notárskeho osvedčenia v katastri nehnuteľností stala výlučnou vlastníčkou pozemkov, bol správny a zodpovedal zistenému skutkovému stavu. Na tom nič nemení skutočnosť, že vecná správnosť rozsudku odvolacieho súdu bola daná čiastočne z iných, než v ňom uvedených dôvodov.

Podľa § 2 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb. v znení do 30. novembra 2000 na základe osvedčenia notára (ďalej len "osvedčenie") vydaného za podmienok uvedených v tomto zákone sa v evidencii nehnuteľností zapíše za vlastníka nehnuteľnosti osoba uvedená v tomto osvedčení.

Podľa § 2 ods. 2 zák. č. 293/1992 Zb. v znení do 30. novembra 2000 ak do 10 rokov odo dňa zápisu do evidencie nehnuteľností podľa odseku 1 neuplatní na súde alebo v konaní o pozemkových úpravách vykonávaných z dôvodu usporiadania vlastníckych a užívateľských pomerov vlastnícke právo k nehnuteľnosti takto zapísanej iná osoba, stáva sa zapísaná osoba vlastníkom zapísanej nehnuteľnosti na základe vydržania; to platí aj pre prípad, keď nehnuteľnosť v tejto lehote bola prevezená na inú osobu, než ktorá je uvedená v osvedčení.

Podľa § 2 ods. 3 zák. č. 293/1992 Zb. v znení do 30. novembra 2000 po dobu uvedenú v odseku 2 má osoba zapísaná v evidencii nehnuteľností alebo nadobúdateľ zapísanej nehnuteľnosti postavenie oprávneného držiteľa.

Podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutel'nosť, a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť.

Účelom zákona č. 293/1992 Zb., účinného od 11. júna 1992, bolo okrem iného upraviť podmienky a postup pri zápise neevidovaných vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam (§ 1 písm. a/). Cieľom tejto právnej úpravy bolo usporiadanie neevidovaných právnych vzťahov k nehnuteľnostiam v urýchlennom a pokiaľ možno najmenej formálnom konaní. Tento cieľ bol reakciou na skutočnosť, že vtedajšia evidencia nehnuteľností neodrážala skutočné vlastnícke pomery k nehnuteľnostiam. Postup a podmienky zápisu za vlastníka do evidencie nehnuteľností upravovala druhá časť uvedeného zákona v § 2 až § 9.

Citované ustanovenie § 2 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb. umožňovalo, aby na základe notárskeho osvedčenia o držbe (vydaného za podmienok stanovených zákonom) sa v evidencii (v katastri) nehnuteľností zapísal za vlastníka nehnuteľnosti ten, kto bol uvedený v tomto osvedčení. Podľa odseku 2 tohto ustanovenia ak do desiatich rokov od zápisu neuplatní v konaní na súde alebo v konaní o pozemkových úpravách vlastnícke právo iná osoba, stáva sa zapísaná osoba vlastníkom na základe vydržania. Zároveň v zmysle § 2 ods. 3 uvedeného zákona zapísaná osoba nadobudla postavenie oprávneného držiteľa, a to po dobu desiatich rokov od zápisu, pričom toto ustanovenie odkazovalo na § 129 a nasl. Občianskeho zákonníka (o držbe a oprávnenej držbe).

Novelou vykonanou zákonom č. 393/2000 Z.z. boli s účinnosťou od 1. decembra 2000 zo zák. č. 293/1992 Zb. vypustené ustanovenia § 2 až § 9. Právne postavenie osôb zapísaných v katastri za vlastníkov nebolo novelou výslovne riešené.

Podľa názoru dovolacieho súdu ustanovenie § 2 ods. 2 zák. č. 293/1992 Zb. bolo vo vzťahu k § 134 Občianskeho zákonníka špeciálnou úpravou, ktorá umožňovala vydržanie ako originálny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva za jednoduchších podmienok, než aké stanovovala všeobecná úprava. Vydržanie vlastníckeho práva podľa § 2 ods. 2 zák. č. 293/1992 Zb. vyžadovalo splnenie podmienok, a to že išlo o osobu zapísanú v katastri nehnuteľností za vlastníka na základe notárskeho osvedčenia o držbe, a že do desiatich rokov od zápisu tejto osoby neuplatnila vlastnícke právo k nehnuteľnosti v konaní na súde alebo v konaní o pozemkových úpravách iná osoba. Zrušenie uvedeného ustanovenia k 30. novembru 2000, t.j. po ôsmich rokoch a šiestich mesiacoch od jeho účinnosti, malo za následok, že u žiadnej osoby zapísanej v katastri nehnuteľností za vlastníka na základe notárskeho osvedčenia o držbe, nemohlo dôjsť k zavŕšeniu podmienok vydržania podľa tejto špeciálnej úpravy (pre neuplynutie desaťročnej doby plynúcej odo dňa zápisu za vlastníka).

Tým však nebola u takejto osoby dotknutá možnosť vydržania vlastníckeho práva splnením podmienok vydržania vyplývajúcich z § 134 Občianskeho zákonníka. Týmito podmienkami boli : a) spôsobilý predmet vydržania, b) oprávnená držba a c) nepretržité trvanie oprávnenej držby po dobu desiatich rokov, ak išlo o nehnuteľnosť. Podmienka oprávnenej držby bola u osoby zapísanej v katastri nehnuteľností za vlastníka na základe notárskeho osvedčenia o držbe splnená bez ďalšieho. Vyplývala zo zákona ako právny účinok zápisu notárskeho osvedčenia o držbe do katastra nehnuteľností. Takáto osoba nadobudla totiž postavenie oprávneného držiteľa, zaručené po dobu desiatich rokov odo dňa zápisu do katastra. Zrušenie ustanovení, na základe ktorých takéto postavenie získala, nemalo na vznik a trvanie práva oprávnenej držby žiaden vplyv.

Oprávnená držba je v právnom poriadku Slovenskej republiky koncipovaná ako subjektívne právo a zároveň ako právny vzťah, ktorého obsah je vymedzený v § 130 Občianskeho zákonníka. Z ustanovenia § 854 Občianskeho zákonníka, prípadne aj z ďalších prechodných ustanovení tohto predpisu vyplýva základná intertemporálna zásada súkromného práva, v zmysle ktorej sa novou právnou úpravou spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred účinnosťou tejto úpravy, no vznik právnych vzťahov a nároky z nich vzniknuté sa posudzujú podľa právnych predpisov platných v čase ich vzniku. Táto zásada, zakazujúca tzv. pravú retroaktivitu, je analogicky použiteľná aj pre interpretáciu účinkov zákona č. 393/2000 Z.z., ktorým boli zrušené ustanovenia § 2 až § 9 zák. č. 293/1992 Zb. Jej uplatnenie znamená, že vznik práva oprávnenej držby zaručeného na dobu desiatich rokov, resp. právneho vzťahu oprávnenej držby, treba posudzovať podľa ustanovenia § 2 ods. 3 zák. č. 293/1992 Zb. platného v čase vzniku tohto práva, resp. právneho vzťahu. Zrušenie uvedeného ustanovenia nič nezmenilo na vzniku práva oprávnenej držby, ktoré osoba zapísaná za vlastníka nadobudla zápisom do katastra na základe notárskeho osvedčenia o držbe, a to na dobu desiatich rokov. Nemalo vplyv ani na ďalšiu existenciu oprávnenej držby. Účinnosťou zákona č. 393/2000 Z.z. oprávnená držba osoby zapísanej v katastri nehnuteľností za vlastníka ako riadne nadobudnuté právo, resp. právny vzťah, nezanikla. Iný výklad, ktorý by takýto následok pripúšťal, by bol ústavne nesúladný, pretože by neprípustne odnímal už existujúce právo. Odporoval by tak základnému princípu právneho štátu, a to princípu právnej istoty a v ňom obsiahnutým zásadám dôvery v platné právo a ochrany nadobudnutých práv.

V prejednávanej veci vyššie uvedené znamená, že žalovaná 1/ zapísaná v katastri nehnuteľností od 15. apríla 1994 za vlastníčku sporných pozemkov na základe osvedčenia o ich držbe, nadobudla týmto zápisom právne postavenie oprávnenej držiteľky zo zákona. Preto v konaní nebola povinná tvrdiť, a teda ani preukazovať nadobudnutie oprávnenej držby v čase predchádzajúcom tomuto zápisu (dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa na túto okolnosť bolo nadbytočné). Keďže účinnosťou zákona č. 393/2000 Z.z. sa na jej právnom postavení oprávnenej držiteľky nič nezmenilo a neboli zistené žiadne skutočnosti, v dôsledku ktorých by v dobe desiatich rokov (plynúcej odo dňa jej zápisu do katastra) došlo k prerušeniu vydržacej doby pre stratu dobromyseľnosti a tým aj oprávnenej držby (žalobca takéto skutočnosti ani netvrdil), splnila podmienky vydržania vlastníckeho práva k pozemkom podľa § 134 Občianskeho zákonníka. Uplynutím doby desiatich rokov, t.j. dňom 15. apríla 2004, sa tak stala výlučnou vlastníčkou sporných pozemkov, pričom zároveň zaniklo vlastnícke, resp. spoluvlastnícke právo doterajších vlastníkov. Za tejto situácie, ako aj s prihliadnutím na skutočnosť, že v čase smrti poručiteľa bola žalovaná 1/ spolu so svojím manželom zapísaná za vlastníčku pozemkov, odvolací súd správne rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcom výroku zmenil tak, že žalobu o určenie predmetu dedičstva zamietol.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu smerujúce proti správne rozsudku odvolacieho súdu zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

126.

R O Z H O D N U T I E

Ak vybavenie reklamácie odstrániteľnej vady predanej veci trvá dlhšie ako 30 dní, má kupujúci (spotrebiteľ) v zmysle § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa*/ rovnaké práva, akoby išlo o vadu neodstrániteľnú.

Aj po márnom uplynutí tejto lehoty má ale právo zotrvať na požiadavke odstránenia vady alebo zmeniť voľbu a uplatniť práva uvedené v § 623 Občianskeho zákonníka. Touto voľbou je potom kupujúci viazaný a nemôže ju dodatočne meniť.

V občianskom súdnom konaní sa potom môže domáhať priznania len toho práva, ktoré uplatnil u predávajúceho. Súd tieto vzájomne sa vylučujúce práva nemôže priznať formou alternatívneho petitu.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 2013 sp. zn. 6 MCdo 16/2011)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Prešov rozsudkom z 25. júna 2010 č.k. 29 C 156/08-331 uložil žalovanej povinnosť do 3 dní vymeniť žalobcom zakúpené osobné motorové vozidlo značky X. (ďalej len „vozidlo“) za bezvadné alebo alternatívne zaplatiť mu 18 123,88 € oproti vráteniu tohto vozidla. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Zároveň rozhodol o trovách konania. Vychádzal zo zistenia, že: a/ žalobca uzatvoril so žalovanou 12. septembra 2005 kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bolo vozidlo za kúpnu cenu 546 000 Sk, že žalobca reklamoval u žalovanej postupne viaceré vady vozidla (išlo o zákazky č. 107281 z 11. mája 2006, č. 109006 z 11. októbra 2006, č. 109724 z 5. decembra 2006, č. 110744 z 1. marca 2007, č. 111444 z 24. apríla 2007, č. 111618 z 11. mája 2007 a č. 111784 z 23. mája 2007), b/ žalovaná pri vybavovaní reklamácií nedodrжала maximálnu 30 dňovú reklamačnú dobu v troch reklamačných procesoch a c/ žalobca oznámil žalovanej listom z 27. marca 2008, že z dôvodu vady vozidla spočívajúcej vo zvýšenej hlučnosť prevodovky a jej zvýšeného chvenia žiada buď vozidlo vymeniť za bezvadné, alebo vrátiť mu kúpnu cenu oproti vráteniu vozidla. Hoci žalobca prevzal vozidlo 12. septembra 2005 a práva zo zodpovednosti za vady uplatnil u žalovanej 27. marca 2008, dospel k záveru, že si tieto práva uplatnil pred uplynutím 24 mesačnej záručnej doby. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal totiž za to, že záručná doba sa predĺžila o dobu opráv a uplynula až 1. augusta 2008. Keďže žalovaná nedodrжала pri vybavovaní reklamácií v troch prípadoch maximálnu 30 dňovú lehotu, dospel k záveru, že žalobca má v súlade s § 19 zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa (ďalej len „zákon č. 634/1992 Zb.“) v znení účinnom do 1. júla 2007 rovnaké práva, akoby sa jednalo o vadu, ktorú nie je možné odstrániť. V zmysle § 623 Občianskeho zákonníka žalobca má teda právo na výmenu veci alebo môže od zmluvy odstúpiť alebo požadovať zľavu z kúpnej ceny. Vzhľadom na to, že pretrvávajúca vada na prevodovom ústrojenstve, ktorá sa prejavuje jeho zvýšenou hlučnosťou, bráni riadnemu užívaniu predmetu kúpy ako veci bez vady dospel súd k záveru, že žalobcovi patria práva kupujúceho za vady kúpenej veci v zmysle § 623 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Keďže žalobca požadoval plnenie alternatívne, žalobe vyhovel formou alternatívneho petitu s tým, že výber plnenia je na žalovanej, ktorá buď pristúpi k výmene vozidla za bezvadné alebo vráti žalobcovi kúpnu cenu oproti vráteniu vozidla. K zamietajúcej časti výroku uviedol, že sa týka žalobcom uplatneného úroku z požadovaného vrátenia kúpnej ceny. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil podľa § 142 ods. 3 O.s.p.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Prešove rozsudkom z 13. decembra 2010 sp.zn. 1 Co 121/2010 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil ako vecne správny. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Skutkové zistenia súdu prvého stupňa zodpovedali vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozsudku malo podklad v zistenom skutkovom stave. Stotožnil sa aj s právnymi závermi súdu prvého stupňa. Na doplnenie uviedol, že súd prvého stupňa sa správne v súlade s ustanovením § 627 ods. 1 Občianskeho zákonníka zaoberal aj spočítaním záručnej doby. Jeho závery, že došlo k spočítaniu plynutia tejto doby v celkovej dĺžke 321 dní, považoval za preukázané jednotlivými reklamačnými protokolmi a zákazkovými listami. Nesúhlasil s názorom žalovanej, že žalobca neposkytol potrebnú súčinnosť pri oprave. Zo strany žalovanej nebol produkovaný jediný dôkaz, že by bola namietala neposkytnutie súčinnosti žalobcu v súvislosti s reklamáciami a vykonanými opravami. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa, že žalobca uplatnil právo vyplývajúce zo zodpovednosti za vady listom z 27. marca 2008 riadne a v záručnej lehote a že na vozidle sa vyskytlo viacero väd, pre ktoré žalobca nemohol vozidlo užívať ako vec bez väd. Za správne považoval aj

závery súdu prvého stupňa, že v troch reklamačných procesoch žalovaná nedodrжала 30-dňovú lehotu na odstránenie vady, preto v zmysle § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. treba tieto vady považovať za neodstrániteľné, spojené s režimom vyplývajúcim zo zodpovednosti za neodstrániteľné vady.

Na základe podnetu žalovanej podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti uvedeným rozsudkom, okrem výroku prvostupňového súdu, ktorým žalobu čiastočne zamietol. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) obe rozhodnutia zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, lebo napadnuté rozsudky spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Podľa názoru generálneho prokurátora súdy nesprávne vyložili § 19 ods. 4, posledná veta zákona č. 634/1992 Zb. V tomto ustanovení je upravená právna fikcia, v zmysle ktorej platí, že ak vada nebola odstránená v lehote 30 dní, spotrebiteľ má rovnaké práva, ako pri vade neodstrániteľnej. Po uplynutí lehoty 30 dní má spotrebiteľ právo zvoliť voči predávajúcemu niektorý z nárokov z neodstrániteľnej vady. Ak tak ale spotrebiteľ neurobí a preberie dodatočne opravenú vec, stávajú sa tým jeho nároky z vady veci uspokojené (zaniknú dodatočným splnením). Opačný výklad by bol absurdný, lebo by umožňoval spotrebiteľovi aj po reálnom odstránení reklamovanej vady žiadať nárok z vady na základe fikcie. Súdy predmetné ustanovenie vyložili nesprávne tak, že kupujúci spotrebiteľ má právo uplatniť voči predávajúcemu rovnaké nároky ako pri vadách neodstrániteľných aj vtedy, keď predávajúci vadu odstráni, hoci po uplynutí lehoty 30 dní a kupujúci vec po oprave riadne prevezme. V danom prípade súdmi zistený skutkový stav neumožňoval na vec aplikovať § 19 ods. 4 posledná veta zákona č. 634/1992 Zb. Záver súdu prvého stupňa, že vada prevodovky bráni riadnemu užívaniu veci, nie je podložený žiadnym dôkazom. V konaní nebolo náležite zistené, či vada prevodovky reklamovaná 27. marca 2008 bola identická s vadou nepretržite trvajúcou alebo či išlo o opakujúcu sa vadu. Generálny prokurátor ďalej namietal, že súdy nesprávne interpretovali aj § 623 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Kupujúci má totiž v zmysle uvedeného ustanovenia možnosť zvoliť, či bude realizovať svoje právo buď na výmenu veci alebo na odstúpenie od zmluvy. Ak kupujúci od zmluvy platne odstúpi, kúpna zmluva zaniká a kupujúci už nemá právo na výmenu veci. Kupujúci sa nemôže alternatívne domáhať toho, na čo má právo za trvania zmluvy (výmeny veci) a toho, na čo má právo až po zrušení zmluvy odstúpením (vrátenia plnenia). To, že súdy v rozsudku priznali žalobcovi nárok alternatívne (výmena veci alebo vrátenie plnenia), vyplýva z nesprávnej interpretácii § 623 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhol tento opravný prostriedok generálneho prokurátora zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Nesúhlasil s výkladom § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. podaným v mimoriadnom dovolaní. Podľa jeho názoru treba toto ustanovenie vykladať extenzívne s ohľadom na účel zákona, ktorým je ochrana spotrebiteľa, a nie reštriktívne, ako to urobil generálny prokurátor.

Za správny preto považoval výklad súdov, v zmysle ktorého vtedy, keď predávajúci nedodrží zákonnú 30-dňovú lehotu na vybavenie reklamácie, má spotrebiteľ automaticky právo na výmenu veci alebo na odstúpenie od zmluvy, pričom tieto práva nemusí uplatniť hneď po uplynutí 30 dňovej lehoty, v ktorej je predávajúci povinný vybaviť reklamáciu. Nesúhlasil ani s tým, že súdy nižších stupňov nesprávne interpretovali § 623 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Žalovaná sa vo svojom vyjadrení stotožnila s mimoriadnym dovolaním a jeho dôvodmi a navrhla napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnuté rozsudky súdov nižších stupňov v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní ako dovolací dôvod uvádza, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Namieta, že súdy nesprávne interpretovali a aplikovali § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. v znení účinnom do 1. júla 2007 a nesprávne interpretovali aj § 623 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Ustanovenia § 619 ods. 1 a 2, § 622 ods. 1, § 623 ods. 1 a 2 a § 625 Občianskeho zákonníka sú špeciálnymi ustanoveniami o zodpovednosti za vady pri predaji tovaru v obchode (pri spotrebiteľských kúpnych zmluvách). Upravujú podmienky zodpovednosti predávajúceho za vady predanej veci, dĺžku záručnej doby,

práva kupujúceho, ktoré má pri výskyte väd predanej veci, miesto a spôsob, akým treba práva zo zodpovednosti za vady predanej veci vo forme reklamácie uplatniť a lehoty k uplatneniu práv zo zodpovednosti za vady.

Ustanovenie § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. v znení účinnom do 1. júla 2007 upravuje, v rámci ďalších povinností predávajúcich v spotrebiteľských veciach, lehoty pre rozhodnutie o reklamácií, vrátane sankcie za oneskorené vybavenie reklamácie. Zmyslom tohto zákonného ustanovenia je „nútiť“ predávajúceho, aby spotrebiteľom uplatnenú reklamáciu vybavoval promptne, bez zbytočného odkladu a aby jeho prípadná nečinnosť nespôsobovala ujmu na právach spotrebiteľa. Jeho význam sa však netýka toho, či reklamovaná vada je skutočne vadou, či sa vyskytuje u predanej veci v dobe uplatnenia práva zo zodpovednosti za vady a pod. Generálny prokurátor správne uvádza, že v zmysle tohto ustanovenia platí právna fikcia, podľa ktorej má spotrebiteľ reklamujúci odstrániteľnú vadu rovnaké práva, ako keby išlo o vadu neodstrániteľnú, ak vybavenie reklamácie trvá dlhšie ako 30 dní. Predmetné ustanovenie teda stanovuje ako sankciu za oneskorené vybavenie reklamácie nevyvrátiteľnú právnu domnienku, že kupujúcemu (spotrebiteľovi) svedčia práva z titulu neodstrániteľnosti väd, hoci ide o vady veci, ktoré by bolo možné odstrániť. To znamená, že kupujúci má po márnom uplynutí 30-dňovej lehoty právo zotrvať na požiadavke odstránenia vady (nemožno totiž vylúčiť, že bude mať záujem nie na zrušení zmluvy, prípadne na výmene veci, ale na odstránení vady, hoci už lehota na jej odstránenie uplynula) alebo zmeniť voľbu a uplatniť práva uvedené v § 623 Občianskeho zákonníka, t.j. právo na výmenu veci alebo právo od zmluvy odstúpiť, prípadne právo na primeranú zľavu z kúpnej ceny. Je preto vecou spotrebiteľa ako sa rozhodne, pričom voľbu musí urobiť bezodkladne po uplynutí 30-dňovej lehoty na vybavenie reklamácie. Touto voľbou je potom kupujúci viazaný a nemôže ju dodatočne meniť. Ak kupujúci po uplynutí 30-dňovej lehoty zotrvá na požiadavke odstránenia vady veci formou jej opravy a vec po oprave riadne prevezme, nemôže v rámci tejto reklamácie s úspechom dodatočne uplatniť práva zo zodpovednosti za vady na základe právnej fikcie uvedenej v § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. Obdobne to platí aj vtedy, keď spotrebiteľ po uplynutí 30-dňovej lehoty neuplatní u predávajúceho právo na výmenu veci alebo právo na odstúpenie od zmluvy alebo na zľavu z kúpnej ceny (nie je pritom významné, z akého dôvodu tak neurobil) a vec po oprave riadne prevezme. V takomto prípade treba mať za to, že kupujúci pôvodnú voľbu nezmenil a tým, že vec po oprave riadne prevzal, sa reklamácia stáva vybavenou. Opačný výklad by bol v rozpore so zmyslom a účelom uvedeného zákonného ustanovenia. Spotrebiteľ by sa totiž dostal do nenáležitého zvýhodneného postavenia voči predávajúcemu, kedy by mohol aj po riadnom vybavení a ukončení reklamácie naďalej uplatňovať práva zo zodpovednosti za vady, a to práva z titulu neodstrániteľnosti väd.

Ak teda súdy dospeli k právnemu názoru, podľa ktorého žalobca (kupujúci) má právo na výmenu veci, resp. na zaplatenie kúpnej ceny oproti vráteniu veci na základe právnej fikcie uvedenej v § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. (žalobca listom z 27. marca 2008 uplatnil uvedené práva z dôvodu výskytu vady opakovane), hoci po uplynutí 30-dňovej lehoty na vybavenie reklamácie neuplatnil u predávajúceho právo na výmenu veci, resp. na odstúpenie od zmluvy (urobil tak až po uplynutí viac ako jedného roku od vybavenia reklamácie) a vec po oprave riadne prevzal, ide o právny názor spočívajúci na nesprávnej interpretácii uvedeného ustanovenia.

Pre úplnosť treba dodať, že práva zo zodpovednosti za vady predanej veci na základe nevyvrátiteľnej právnej domnienky uvedenej v § 19 ods. 4 zákona č. 634/1992 Zb. možno uplatniť len v rámci toho reklamačného konania, predmetom ktorého bola vada spotrebiteľom vytknutá. Odvolací súd totiž vychádzal zo zistenia, že žalovaná nedodržala v troch reklamačných procesoch 30-dňovú lehotu na odstránenie vady bez ohľadu na to, aby zisťoval, či predmetom každej reklamácie bola aj vada (zvýšená hlučnosť prevodovky a jej zvýšené chvenie), z existencie ktorej žalobca vyvodzoval svoje práva.

Generálnemu prokurátorovi treba prisvedčiť aj v tom, že súdy nesprávne interpretovali § 623 ods. 1 Občianskeho zákonníka v tom zmysle, že nárok žalobcovi priznali vo forme alternatívneho plnenia. Kupujúci má v zmysle tohto ustanovenia možnosť zvoliť len jeden z dvoch nárokov, a to buď na výmenu veci alebo na odstúpenie od zmluvy. Z povahy týchto nárokov totiž vyplýva, že sa vzájomne vylučujú. Ani súd ich preto nemôže priznať formou alternatívneho plnenia. Ak tak konajúce súdy rozhodli, ide o rozhodnutie priečiace sa uvedenému ustanoveniu.

Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že mimoriadne dovolanie je dôvodné (§ 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd preto rozhodnutia súdov v napadnutých výrokoch zrušil (§ 243b ods. 2 O.s.p. a § 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

^{*/} od 1. júla 2007 je účinný zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmenách zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

127.

ROZHODNUTIE

Právne závery úradného rozhodnutia nemožno považovať za exces, v dôsledku ktorého by úradné rozhodnutie zasahovalo do osobností fyzickej osoby.

So zreteľom na individuálne okolnosti veci nemožno – len s poukazom na to, že ide o úradné rozhodnutie – vylúčiť úspešnosť žaloby, ktorou sa v občianskom súdnom konaní domáha ochrany osobnosti fyzická osoba, ktorá bola v odôvodnení úradného rozhodnutia opísaná takým spôsobom, ktorý prekročil prípustné medze dané povahou a účelom konania vedeného týmto úradom a nadobudol znaky neoprávneného zásahu do osobnostných práv.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. septembra 2013 sp. zn. 3 Cdo 176/2013)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Galanta rozsudkom z 10. mája 2010 č.k. 7 C 106/2004-331 : 1. určil, že žalovaná 2/ neoprávnenne zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu tým, že v odôvodnení rozhodnutia z 21. mája 2003 č. X. (ďalej len „rozhodnutie UBD“) uviedla, že žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti podľa ustanovení § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách v znení účinnom v čase vydania rozhodnutia UBD (ďalej len „zákon č. 483/2001 Z.z.“), hoci žalobca požadované kritériá spĺňal, 2. žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi do 3 dní náhradu nemajetkovej ujmy 3 319,39 €, 3. žalobu voči žalovanej 1/ zamietol, 4. žalobcovi priznal náhradu trov konania. Vychádzal z výsledkov vykonaného dokazovania, ktorými mal preukázané, že žalobca bol zamestnancom X. banky a.s., kde pôsobil vo funkcii generálneho riaditeľa. Keď X. banka, a.s. požiadala 28. apríla 2003 o predchádzajúci súhlas so zvolením žalobcu za nového člena predstavenstva, ktorý sa vyžadoval pre ustanovenie žalobcu do novej funkcie v zmysle ustanovenia § 9 ods. 4 zákona č. 483/2001 Z.z., žalovaná 1/ rozhodla, že požadovaný súhlas neudeľuje, lebo po posúdení odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti navrhovaného kandidáta podľa § 7 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z. a podľa jej Opatrenia č. X. dospela k záveru, že kandidát nespĺňa všetky požadované kritériá. Súd prvého stupňa sa stotožnil s názorom žalobcu, že tento záver nebol opodstatnený, rozhodnutie UBD zasiahlo do osobnostných práv žalobcu a malo nepriaznivý vplyv na jeho súkromný a pracovný život. Na tomto základe súd uzavrel, že žalobca sa dôvodne podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka domáha ochrany osobnosti, v rámci ktorej žiada aj náhradu nemajetkovej ujmy 100 000 Sk (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka). V danom prípade je pasívne legítimovanou žalovaná 2/ (Slovenská republika), ktorá prostredníctvom žalovanej 1/ (Národnej banky Slovenska) plní úlohy na úseku bankového dohľadu. Žalobu voči žalovanej 1/ zamietol z dôvodu nedostatku jej pasívnej legítimácie.

Na základe odvolania žalobcu a žalovanej 2/ Krajský súd v Trnave rozsudkom z 24. januára 2012 sp. zn. 10 Co 277/2010 napadnutý rozsudok vo veci samej týkajúcej sa nepeňažného zadosťučinenia zmenil; určil, že žalovaná 1/ neoprávnenne zasiahla do práva na ochranu osobnosti tým, že v odôvodnení rozhodnutia UBD uviedla, že žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti podľa § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z. Vo zvyšku žalobu v tejto časti voči žalovanej 1/ a celkom voči žalovanej 2/ zamietol. Zároveň vo zvyšku veci samej voči žalovanej 1/ a v časti trov konania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd vyslovil názor, že formálna právoplatnosť a nezmeniteľnosť rozhodnutia UBD netvorí v danom prípade prekážku uplatňovania práva žalobcu na ochranu osobnosti. Skutočnosť, že v konaní podľa § 247 a nasl. O.s.p. dôjde k prieskumu zákonnosti a postupu niektorého rozhodnutia správneho orgánu, nebráni tomu, aby sa dotknutý subjekt domáhal ochrany osobnosti, do ktorej bolo odôvodnením tohto rozhodnutia zasiahnuté. Odvolací súd konštatoval, že kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti sú v zákone č. 483/2001 Z.z. stanovené taxatívne, v danom prípade ale nebolo preukázané, že by žalobca nespĺnil čo i len jedno z nich. Zodpovednosť za zásah do osobnosti však nenesie žalovaná 2/, ale žalovaná 1/, ktorá bezprostredne zasiahla do práv žalobcu a vo vzťahu k štátu má relatívne samostatné postavenie. Z týchto dôvodov napadnutý rozsudok zmenil a určil, že do osobnostných práv žalobcu neoprávnenne zasiahla žalovaná 1/. Žalobu voči nej zamietol v tej časti, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že splnil stanovené kritériá. Žalobu voči žalovanej 2/ zamietol v celom rozsahu z dôvodu nedostatku jej pasívnej vecnej legítimácie. Vo zvyšku veci samej (čo do priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch) a vo vzťahu k trovám konania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil ako nepreskúmateľný a tiež dostatočne nepodložený skutkovými zisteniami (§ 221 ods. 1 písm. f/ a h/ a ods. 2 O.s.p.).

Proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že žaloba voči žalovanej 2/ sa zamietla, podal dovolanie žalobca. Uviedol, že tento výrok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) v otázke pasívnej vecnej legitímácie. Podľa jeho názoru bol v predmetnom konaní pasívne legitímovaný štát, ktorý môže byť účastníkom občianskoprávných vzťahov a nositeľom zodpovednosti za ujmu spôsobenú protiprávnym konaním orgánov vykonávajúcim v jeho mene štátnu moc. Ak k porušeniu osobnostných práv došlo konaním alebo opomenutím orgánov štátu, zodpovedá za nemajetkovú ujmu podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka štát, ktorý je potom aj pasívne legitímovaný v konaní o ochranu osobnosti. Žalovaná 1/, rozhodovaním ktorej došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, je bezpochyby štátny orgán, vykonáva štátnu moc a je aj z hľadiska svojej právomoci a pôsobnosti orgánom verejnej moci, prostredníctvom ktorého Slovenská republika koná a plní svoje úlohy. To v danom prípade, podľa názoru dovolateľa, zakladá pasívnu vecnú legitímáciu štátu. Na odôvodnenie opodstatnenosti svojej argumentácie podporne poukázal aj na to, že rovnako štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom štátnych orgánov [§ 3 a § 4 ods. 1 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“)]. Z týchto dôvodov žalobca navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Proti výroku uvedeného rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol prvostupňový rozsudok zmenený tak, že žalobe voči žalovanej 1/ bolo vyhovené, podala dovolanie aj žalovaná 1/. Uviedla, že napadnutý výrok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázala na to, že je právnická osoba, ktorá vedie konanie a vydáva rozhodnutia, ak to ustanovuje zákon [§ 1 ods. 1 a 2 zákona č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení účinnom v čase vydania rozhodnutia UBD (ďalej len „zákon č. 566/1992 Zb.“)]; medziiným rozhoduje o tom, či kandidát na funkciu spĺňa kritériá dôveryhodnosti a odbornej spôsobilosti. Konanie o udelení predchádzajúceho súhlasu na zvolenie nového štatutárneho orgánu banky (člena predstavenstva banky) predstavuje jej rozhodovací procesný postup, pri ktorom ako orgán verejnej správy na základe predložených písomných podkladov posudzuje komplexne skutkové a právne skutočnosti, konkrétne splnenie podmienok pre ustanovenie navrhovanej fyzickej osoby za člena štatutárneho orgánu banky podľa § 9 ods. 4 v spojení s § 7 ods. 2 písm. e/, § 7 ods. 9 písm. b/ a § 7 ods. 14 a 15 zákona č. 483/2001 Z.z. Výsledkom tohto jej rozhodovacieho postupu je rozhodnutie o (ne)udelení predchádzajúceho súhlasu. Rozhodnutie UBD, ktoré je takýmto rozhodnutím, je právoplatné a záväzné pre všetky štátne orgány, teda aj súdy. Dovoláním napadnutý rozsudok je v rozpore s ustálenou judikatúrou súdov, podľa ktorej môžu súdy preskúmať rozhodnutia iných orgánov iba v rámci správneho súdnictva. Žalovaná 1/ z týchto dôvodov žiadala napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu zmeniť (žalobu voči nej zamietnuť) alebo zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie odvolaciemu súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolania podali včas žalobca a žalovaná 1/ (§ 240 ods. 1 O.s.p.), pričom žalobca je zastúpený advokátom a za žalovanú 1/ koná zamestnanec s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti výrokom rozhodnutia, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu treba zamietnuť a rozsudok odvolacieho súdu v žalovanou 1/ napadnutom výroku zrušiť.

V oboch dovolaniach sa namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

I. Pri riešení otázky, kto je pasívne legitímovaný v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom je za zásah do osobnostných práv označené konanie určitého štátneho orgánu, treba mať na zreteli to, že režim ochrany osobnosti je postavený na princípe zodpovednosti pôvodcu zásahu za ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach, ako aj to, že nároky vyplývajúce z neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti sú podľa platnej právnej úpravy pojmovo odlišné od nárokov na náhradu škody (na tom nič nemení ani zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý predpokladá, že pri odškodňovaní podľa jeho ustanovení môže byť poskytnutá náhrada nielen za škodu a ušlý zisk, ale aj za spôsobenú nemajetkovú ujmu – viď bližšie § 17 ods. 2 tohto zákona). Platná právna úprava dôsledne rozlišuje medzi právom na ochranu osobnosti upraveným v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka a právom na náhradu škody. Medzi týmito dvomi inštitútmi je pojmová a obsahová odlišnosť. Právo na ochranu osobnosti predstavuje nemajetkové právo rýdzo osobnej povahy, ktoré je úzko späté

s osobnosťou človeka a jej prejavmi. Na rozdiel od toho, právo na náhradu škody je právo majetkovej povahy, ktoré môže patriť tak fyzickej ako aj právnickej osobe a nemá absolútnu, ale len relatívnu povahu. Zásadný rozdiel je aj medzi nahradením nemajetkovej ujmy v peniazoch a náhradou škody ako majetkovej ujmy – pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sa vychádza iba z predpokladu, akú ujmu mohol zásah vyvolať, v prípade škody treba jej výšku vyčísliť a preukázať. Právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby podľa platnej právnej úpravy teda predstavujú dve celkom samostatné práva, ktoré sú podmienené rôznou sférou ochrany zabezpečovanej Občianskym zákonníkom (porovnaj tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. apríla 2011 sp. zn. 4 Cdo 168/2009).

V občianskoprávných vzťahoch sa uplatňuje zásada, v zmysle ktorej za škodu (ujmu) zodpovedá ten, kto ju spôsobil; v prípade škody spôsobenej právnickou osobou ide o činnosť tých osôb, ktoré právnická osoba na túto činnosť použila (§ 420 aj § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka). Z tejto zásady existujú v občianskoprávných vzťahoch výnimky len v prípadoch výslovne uvedených v zákone (viď napríklad § 422 a 427 Občianskeho zákonníka). Výnimka zo zásady, že za škodu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, vyplýva tiež zo zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom [ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“ (ktorý bol účinný v čase vydania rozhodnutia UBD, vzťahoval sa na škody vzniknuté za jeho účinnosti a v § 1 a § 18 stanovoval zodpovednosť štátu za nezákonné rozhodnutie štátneho orgánu alebo jeho nesprávny úradný postup)]; takáto výnimka vyplýva tiež zo zákona č. 514/2003 Z.z., v ustanovení § 1 ods. 1 ktorého je vyjadrené, že za škodu spôsobenú niektorým orgánom verejnej moci nezodpovedá tento orgán, ale štát. V pôsobnosti zákona č. 58/1969 Zb. (aj zákona č. 514/2003 Z.z.) to teda znamená, že bez ohľadu na skutočnosť, ktorý štátny orgán (orgán verejnej moci) škodu spôsobil, subjektom zodpovedným za škodu a pasívne vecne legitimovaným v konaní o náhradu škody je štát. To ale neplatí v odlišných právnych vzťahoch a v pôsobnosti iných zákonov; neplatí to medziiným ani vtedy, keď ide o ochranu osobnosti (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) a pôvodcom zásahu je právnická osoba – štátny orgán (orgán verejnej moci), konkrétnym konaním ktorého malo dôjsť k zásahu do osobnosti.

Dovolací súd túto časť odôvodnenia uzatvára poukázaním na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2007 sp. zn. I. ÚS 137/07, v závere ktorého sú zaujaté právne závery obdobné tým, ku ktorým dospel dovolací súd v preskúmvanej veci.

II. Niektoré zásahy, zdanlivo sa javiace ako neprípustne zasahujúce do osobnostných práv, nie sú neoprávnené. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde vtedy, ak existujú okolnosti vylučujúce jeho neoprávnenosť. Jednou z takých okolností je aj výkon zo zákona vyplývajúceho práva alebo plnenie zákonom uložených povinností. Tu totiž dochádza k stretu dvoch záujmov, pri ktorom sa individuálny záujem jednotlivcej fyzickej osoby dostáva do kolízie s iným (verejným – vyšším) záujmom, ktorému sa priznáva prednosť (viď aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júla 2008 sp. zn. 3 Cdo 201/2007).

Neoprávnenosť je spravidla vylúčená aj v prípade zásahu do práva na ochranu osobnosti, ku ktorému došlo v rámci úradného konania, pokiaľ zásah nevybočil z medzí daných platnými predpismi. „Ak je v súlade so zákonnými podmienkami začaté príslušné konanie, v ktorom bolo vydané zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je vydanie tohto rozhodnutia neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania, a to ani ak sa prípadne neskôr preukáže, že nebolo vydané dôvodne“ (R 36/2009). Treba pripomenúť, že už v Zborníku III. Najvyššieho súdu, SEVT, Praha 1980, str. 197 bol vyslovený názor, že „nemožno pripustiť žalobu na ochranu osobnosti pre obsah vydaného rozhodnutia (odôvodnenie rozhodnutia) proti orgánu, ktorý je povolaný také rozhodnutie urobiť. Náprave tu totiž slúžia opravné prostriedky proti rozhodnutiu, prípadne návrh na opravu dôvodov rozhodnutia súdu podľa ustanovenia § 165 O.s.p.“. Podľa názoru dovolacieho súdu, ktorý tieto právne závery nespochybňuje, ale naopak – nadväzuje na ne a vychádza z nich – je však so zreteľom na individuálne okolnosti každej veci potrebná určitá diferenciácia zohľadňujúca aj to, v akom skutkovom a právnom rámci malo dôjsť k zásahu do osobnostných práv. Je samozrejmé, že odôvodnenie rozhodnutia určitého orgánu štátu sa týka účastníka (účastníkov) konania; v odôvodnení rozhodnutia môže byť ale v niektorých prípadoch spomenutý aj ten, kto v konaní nemal procesné postavenie účastníka (nebol oprávnený podať opravný prostriedok alebo návrh na opravu odôvodnenia) a obsah odôvodnenia považuje za zásah do svojich osobnostných práv. Podľa názoru dovolacieho súdu nemožno preto celkom – len s poukazom na to, že ide o úradné rozhodnutie – vylúčiť napríklad úspešnosť žaloby, ktorou by sa v občianskom súdnom konaní domáhala ochrany osobnosti tretia osoba, ktorá bola v odôvodnení rozhodnutia niektorého orgánu opísaná (napríklad v dôsledku excesu konajúceho orgánu) takým spôsobom, ktorý prekročil medze tzv. zákonnej licencie a nadobudol znaky neoprávneného zásahu do osobnostných práv.

Odvolací súd v preskúmvanej veci konštatoval, že žalovaná 1/ zasiahla neoprávnene do osobnostných práv žalobcu. K tomuto záveru dospel porovnaním obsahu odôvodnenia rozhodnutia UBD so zákonom taxatívne stanovenými predpokladmi udelenia súhlasu a na podklade tohto porovnania uzavrel, že v prípade žalobcu neboli dané dôvody pre zamietnutie predmetnej žiadosti, ktoré taxatívne uvádza zákon. Je zrejme, že odvolací súd mal aj v preskúmvanej veci na zreteli zásadu, v zmysle ktorej súdy mimo rámca správneho súdnictva nie sú oprávnené skúmať platnosť alebo zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov (porovnaj aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. decembra 2008 sp. zn. 5 Cdo 274/2007, resp. z 18. septembra 2012 sp. zn. 5 Cdo 47/2011), zastával však názor, že túto zásadu v ničom neprelamuje. Dovolací súd preto zdôrazňuje, že aj v občianskom súdnom konaní o ochranu osobnosti, do ktorej malo byť zasiahnuté odôvodnením rozhodnutia správneho orgánu, je súd oprávnený skúmať iba to, či vôbec ide o správny akt (resp. či nejde o paakt), či bol správny akt vydaný v medziach právomoci príslušného orgánu a či nadobudol právoplatnosť (viď napríklad aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. októbra 2008 sp. zn. 5 Cdo 157/2007). Pri kategórii správnych aktov, ktoré sú (len) vecne chybné alebo nezákonné, platí prezumpcia ich správnosti, v dôsledku čoho ak tieto akty nie sú zákonným spôsobom zmenené, opravené alebo zrušené, musia byť považované za bezchybné a záväzné (§ 135 ods. 2 O.s.p.).

Dovolací súd už vyššie – aj s odkazom na judikatúru – uviedol, že ak bolo v súlade so zákonom začaté príslušné konanie pred štátnym orgánom, v ktorom bolo vydané zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je jeho vydanie neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania, i keď prípadne ide o vecne nesprávne rozhodnutie. Takýto zásah konajúceho orgánu do osobnostných práv je právom dovolený a oprávnený potiaľ, pokiaľ k nemu došlo v súlade s príslušnou právnou úpravou a primeraným spôsobom. Výnimkou z tohto konštatovania sú prípady, v ktorých sa orgán uskutočňujúci konanie a vydávajúci rozhodnutie dopustil excesu (vybočenia) z rámca daného právnou úpravou a nepripustne zasiahol do osobnostných práv. Kritériom pre rozlíšenie, či zásah bol (ne)oprávnený je vždy to, či ho v konkrétnom prípade (ne)možno podriadiť pod kategóriu výkonu zákonom predpokladaných právomocí orgánu. Prípadné neúplné zistenie skutkových okolností alebo nesprávne rozhodnutie o merite veci alebo nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia vydaného štátnym orgánom (orgánom verejnej moci) je síce vybočením z požiadavky, aby rozhodnutia štátnych orgánov (orgánov verejnej moci) boli vecne správne, skutkovo dostatočne podložené a primerane odôvodnené, nejde ale o vybočenie z tzv. zákonnej licencie, s ktorou je spojená dovolenosť zásahu. Ani prípadná nesprávnosť (nepodloženosť) právnych záverov, na ktorých rozhodnutie spočíva, alebo jeho nepreskúmateľnosť nemôže byť teda z pohľadu ochrany poskytovanej ustanoveniami § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka považovaná za exces, ktorý by znamenal neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby.

Pri skúmaní, či v odôvodnení rozhodnutia UBD nie je obsiahnuté niečo, čo by v niektorom smere preukazovalo, že došlo k právne relevantnému excesu orgánu, ktorý ho vydal, treba vychádzať z obsahu a formulácií tohto rozhodnutia. V úvode jeho odôvodnenia je vysvetlené, kto a z akých dôvodov inicioval konanie žalovanej 1/. Za tým nasleduje iba konštatovanie, že žalovaná 1/ „posúdila odbornú spôsobilosť a dôveryhodnosť navrhovaného kandidáta podľa ustanovení § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona o bankách a opatrenia Národnej banky Slovenska č. X. Kandidát nespĺňa všetky požadované kritériá. Národná banka Slovenska na základe uvedeného skutkového a právneho stavu a po vyhodnotení dôkazov v rámci zákonom povolenej voľnej úvahy v zmysle ustanovenia § 103 ods. 10 zákona o bankách rozhodla tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia“.

Dovolací súd zastáva názor, že pokiaľ odvolací súd pri posudzovaní rozhodnutia UBD z hľadiska možného zásahu do osobnostných práv žalobcu nezostal len pri skúmaní textu jeho odôvodnenia a v ňom obsiahnutých formuláciách, ale pristúpil aj k posúdeniu toho, či žalobca v skutočnosti zákonné kritériá splňoval alebo nespĺňoval, nepripustne prehodnocoval samo meritum rozhodnutia žalovanej 1/ a v rozpore so zákonom – mimo rámca správneho súdnictva preskúmal vecnú správnosť rozhodnutie iného orgánu verejnej moci. Na tomto konštatovaní nič nemení skutočnosť, že odôvodnenie rozhodnutia UBD neuvádza, konkrétne ktoré dôkazy žalovaná 1/ vykonala a k akým skutkovým zisteniam na ich základe dospela. I keby rozhodnutie UBD bolo prípadne v žalobcom uvádzanom zmysle nesprávne, neúplné, nepodložené alebo nepreskúmateľné, nič to nemení na tom, že zo žiadneho hľadiska nevybočilo z rámca tzv. zákonnej licencie a neobsahuje žiadne formulácie alebo náznaky, ktoré by bolo možné objektívne považovať za zasahujúce do cti alebo dôstojnosti fyzickej osoby. Samo vysvetlenie zamietajúceho stanoviska žalovanej 1/ obsahuje v podstate len tie formulácie, ktoré používa zákon. To, čo žalovaná 1/ uviedla v odôvodnení rozhodnutia UBD na adresu žalobcu, by zrejme tvorilo nevyhnutnú súčasť odôvodnenia aj jej každého iného rozhodnutia, ktorým by zamietala žiadosť niektorej banky o udelenie predchádzajúceho súhlasu s ustanovením do funkcie kandidáta vtedy, keď by (žalovaná 1/) dospela k názoru, že tento kandidát nespĺňa kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti. Posúdenie otázok, či kandidát tieto kritériá splňa alebo nespĺňa (ktoré odvolací súd bezpochyby vykonal a výsledok

posúdenia nepriamo vyjadril vo výroku svojho rozsudku), ale v žiadnom prípade neprislúcha súdu konajúcemu v občianskom súdnom konaní o ochranu osobnosti.

Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej 1/ je opodstatnené a že sa v ňom dôvodne namieta, že odvolací súd svoje rozhodnutie v otázke (ne)oprávnenosti zásahu do osobnosti žalobcu založil na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Dovolací súd preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

128.

R O Z H O D N U T I E

Pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby (§ 11 a násl. Občianskeho zákonníka) spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou. Pre posúdenie, či išlo o takúto činnosť je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. septembra 2013 sp.zn. 3 Cdo 228/2012)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom z 15. júna 2011 č.k. 12 C 385/2008-194 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi do 3 dní sumu 23 000 € a žalobu vo zvyšku zamietol. Zároveň rozhodol o povinnosti žalovanej zaplatiť súdny poplatok a tiež o tom, že o trovách konania rozhodne až po právoplatnosti rozsudku. Z hľadiska skutkového vychádzal z toho, že 30. decembra 2005 došlo na diaľnici D1 ku kolízii medzi nákladným motorovým vozidlom zn. X EVČ: X s cisternovým návesom zn. X, EVČ: X a osobným vozidlom zn. X, EVČ: X, pri ktorej došlo k smrteľnému zraneniu vodiča tohto osobného motorového vozidla (syna žalobcu), jeho spolujazdkyne (manželky žalobcu) a k ťažkým zraneniam samotného žalobcu; syn a manželka žalobcu svojim zraneniam podľahli. Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa tým došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu (§ 11 a násl. Občianskeho zákonníka). Pri riešení otázky, kto nesie zodpovednosť za tento zásah, resp. kto je pasívne vecne legitimovaný, vzal súd na zreteľ, že z hľadiska obsahu a účelu sú zodpovednostným vzťahom vzniknutým v dôsledku zásahu do osobnostných práv najbližšie zodpovednostné vzťahy, na ktoré dopadajú ustanovenia § 420 a násl. Občianskeho zákonníka. V danom zodpovednostnom právnom vzťahu vystupuje na jednej strane ten, kto sa dopustil protiprávneho konania a na druhej strane ten, komu týmto protiprávnym konaním vznikla určitá ujma. Totožný je aj účel oboch inštitútov – zabezpečiť v čo najväčšej miere nahradenie vzniknutej ujmy. Vodič nákladného motorového vozidla bol v čase dopravnej nehody zamestnancom žalovanej a k nehode došlo počas jazdy vykonávanej v rámci plnenia jeho pracovných povinností. Pôvodcom zásahu do osobnostných práv žalobcu je preto žalovaná ako zamestnávateľka a prevádzkovateľka motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola spôsobená smrť manželky a syna žalobcu. I keby žalovaná nezodpovedala za zásah do osobnostných práv žalobcu podľa § 420 Občianskeho zákonníka, niesla by zodpovednosť za zásah analogicky v zmysle § 427 Občianskeho zákonníka. Konanie žalovanej (jej zamestnanca), ktorým pri dopravnej nehode došlo k usmrteniu manželky a syna žalobcu a násilnému prerušeniu úzkych rodinných a citových väzieb žalobcu, predstavuje neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcu, predovšetkým do jeho práva na súkromie a rodinný život. V prípade takého zásahu sú dané predpoklady aj pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri úvahe o výške tejto náhrady z hľadiska závažnosti vzniknutej ujmy zohľadnil súd prvého stupňa najmä to, že žalobca stratil v jednom okamihu manželku a syna, s ktorými tvorili harmonickú rodinu, žili v spoločnej domácnosti a vzájomne si pomáhali. V dôsledku ich násilného úmrtia došlo k nezvratnému ukončeniu tohto spolužitia. Súd vzal na zreteľ aj to, že v čase úmrtia mala manželka žalobcu 44 rokov a syn 23 rokov; podľa jeho názoru mimoriadnu závažnosť vzniknutej ujmy nemôže spochybniť ani to, že žalobca sa na jeseň roku 2006 znovu oženil (s matkou synovej priateľky, ktorá pri rovnakej dopravnej nehode stratila dcéru, čo nemôže byť za daných okolností posudzované tak, že žalobca sa už so stratou manželky vyrovnal). Súd pri rozhodovaní zohľadnil aj majetkovú situáciu žalovaného a so zreteľom na všetky uvedené okolnosti za primeranú náhradu, ktorá je spôsobilá aspoň sčasti zmierniť následky neoprávneného zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobcu, určil sumu 23 000 €; vo zvyšku žalobu zamietol.

Na odvolanie žalovanej proti výroku uvedeného rozsudku, ktorým bolo žalobe vyhovené, Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 4. júna 2012 sp. zn. 6 Co 111/2011 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil; proti svojmu rozsudku pripustil dovolanie. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa založil svoje rozhodnutie na správnom závere, že v danom prípade je pasívne vecne legitimovaná žalovaná. Aj podľa názoru odvolacieho súdu v prípade neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickou osobou (zamestnancom), ktorá bola právnickou osobou (zamestnávateľom) použitá na výkon činnosti, pri ktorej k zásahu došlo, za zásah a ním spôsobenú ujmu zodpovedá analogicky táto právnická osoba. V danom prípade ide o zodpovednosť za zásah do osobnostných práv žalobcu, ku ktorému došlo v súvislosti s dopravnou nehodou (prevádzkou dopravného prostriedku) vedúcou k usmrteniu jemu blízkych osôb. Tak, ako v prípade škody (majetkovej ujmy) spôsobenej touto osobitnou prevádzkou zodpovedá prevádzkovateľ vozidla, treba analogicky (§ 853 a § 427 a násl. Občianskeho zákonníka) vyvodiť jeho zodpovednosť aj v prípade spôsobenia nemajetkovej ujmy na osobnostných právach. Prevádzkovateľom dopravného prostriedku je ten, kto má trvalú možnosť právnej a

faktickej dispozície s ním. Pri tom nie je významné, či prevádzkovateľ vozidla bol alebo nebol bezprostredným pôvodcom zásahu do osobnosti. V danom prípade bol vodič zamestnancom žalovanej – prevádzkovateľky dopravného prostriedku, jazdil na trase určenej žalovanou a dopravnú nehodu spôsobil v rámci činnosti, ktorou plnil svoje pracovné povinnosti. Žalovaná teda nesie zodpovednosť za zásah do osobnostných práv žalobcu. Za tento zásah by vodič zodpovedal žalobcovi iba za predpokladu, že by nekonal v rámci svojho poverenia (predpoklady jeho zodpovednosti ale neboli dané). V ďalšom odvolací súd uviedol, že ak medzi fyzickými osobami existujú vzájomné sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k neoprávnenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Právo na súkromie totiž zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvoriť a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v citovej oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť. Protiprávne narušenie týchto vzťahov predstavuje neoprávnený zásah do práva na súkromný a rodinný život fyzickej osoby. V prejednávanej veci bolo preukázané, že vodič žalovanej porušil dopravné predpisy, v dôsledku čoho došlo k dopravnej nehode, pri ktorej zahynula manželka žalobcu a jeho syn. Tým došlo k neoprávnenému zásahu do práva žalobcu na súkromný a rodinný život. Žalobca sa preto voči žalovanej oprávnene domáhal ochrany osobnosti v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. So zreteľom na to, že morálna satisfakcia (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka) nie je v danom prípade postačujúca, má žalobca podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri predmetnej dopravnej nehode zahynuli jeho najbližší príbuzní a ich úmrtie je pre žalobcu nepochybne traumatizujúce. Vzhľadom na to je aj podľa názoru odvolacieho súdu primeranou náhradou nemajetkovej ujmy v peniazoch vyčíslená suma 23 000 €. Odvolací súd z týchto dôvodov rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil podľa § 219 ods. 1 O.s.p. s tým, že o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa (§ 224 ods. 4 O.s.p.). Odvolací súd v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. pripustil dovolanie proti svojmu rozsudku, lebo podľa jeho názoru ide v danom prípade o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu v otázkach: „1/ či v prípade neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, ktorý bol vyvolaný zvláštnou povahou prevádzky dopravných prostriedkov, je osobou zodpovednou za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby prevádzkovateľ motorového vozidla, ktorý zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou tohto vozidla v zmysle § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka s tým, že pasívna vecná legitímácia prevádzkovateľa motorového vozidla vyplýva z analogického použitia § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka, 2/ či je smrť rodinných príslušníkov fyzickej osoby pri dopravnej nehode, ktorú títo rodinní príslušníci a ani fyzická osoba nezavinili, neoprávneným zásahom do práva fyzickej osoby na súkromný a rodinný život“. Odvolací súd k tomu dodal, že mu nie je známe rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré by tieto otázky riešilo.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Uviedla, že v spore nie je pasívne vecne legitimovaná. Odvolací súd názor o jej pasívnej vecnej legitímácii vyvodil z nesprávnej aplikácie § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pri ktorej prehliadol, že právna úprava daná ustanoveniami § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka je komplexná a nič neodôvodňuje analogickú aplikáciu ustanovenia § 427 Občianskeho zákonníka. Namietla, že súdy dospeli k nesprávnym záverom aj pri riešení otázky primeranosti náhrady za zásah do osobnostných práv v peniazoch. Podľa jej názoru nemožno preskúmať kvalitu citového vzťahu medzi žalobcom a jeho manželkou a synom a súdy preto rozhodovali len na základe predpokladov o existencii a kvalite týchto vzťahov, prípadne len na základe samej skutočnosti, že išlo o manželku a syna žalobcu. Z týchto dôvodov žalovaná žiadala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a ním potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu označil dovolaním napadnuté rozhodnutie za vecne správne v oboch otázkach, so zreteľom na ktoré bolo pripustené dovolanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas žalovaná (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p. proti rozsudku, ktorým odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania,

pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Procesné vady tejto povahy neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní ich existencia nevyšla najavo.

V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že toto rozhodnutie je zásadného právneho významu. Rozhodnutie odvolacieho súdu má zásadný význam spravidla vtedy, ak rieši takú právnu otázku, ktorá judikatúrou vyšších súdov nebola riešená alebo výklad ktorej v judikatúre týchto súdov nie je ustálený, alebo, ak odvolací súd posúdil určitú právnu otázku inak, než je riešená v konštantnej judikatúre vyšších súdov a rozhodnutie odvolacieho súdu predstavuje v tomto smere odlišné riešenie tejto právnej otázky (viď rozhodnutie publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 4/2004).

Pokiaľ odvolací súd vysloví prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 O.s.p., je dovolateľ oprávnený napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené (pozn.: vo vzťahu k dovolaniu pripustenému dovolacím súdom podľa § 238 ods. 3 O.s.p. sa uvedené ako principiálny, konštantný a nemenný prístup dovolacieho súdu jednotne aplikuje všetkými senátmi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v ich doterajšej rozhodovacej praxi – viď napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. marca 2009 sp. zn. 1 Cdo 216/2009, 31. januára 2013 sp. zn. 2 Cdo 173/2012, 26. januára 2012 sp. zn. 3 Cdo 219/2011, 25. januára 2012 sp. zn. 4 Cdo 28/2011, 29. apríla 2010 sp. zn. 5 Cdo 171/2009, 23. mája 2012 sp. zn. 6 Cdo 115/2011 a z 28. mája 2012 sp. zn. 7 Cdo 117/2011). Vzhľadom na to sa dovolací súd v predmetnom dovolacom konaní nemohol zaoberať žiadnymi skutkovými otázkami (na ich riešenie nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami – viď § 243a ods.2 veta druhá O.s.p.), ale ani tými právnymi otázkami, so zreteľom na ktoré nebola odvolacím súdom vyslovená prípustnosť dovolania (dovolací súd preto neposudzoval ani správnosť právnych záverov súdov o tom, aká výška náhrady nemajetkovej ujmy priznanej žalobcovi je primeraná zásahu do jeho osobnostných práv).

V dovolaní sa namieta, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v oboch tzv. dovolacích otázkach spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V prejednávanej veci prvostupňový aj odvolací súd správne vychádzali z § 11 Občianskeho zákonníka, ktorý priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu proti zásahom do osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Súčasťou práva na ochranu osobnosti je i právo na súkromie a rodinný život, ktoré v sebe zahŕňa tiež právo fyzickej osoby na spoločnosť s ďalšími osobami, predovšetkým s členmi rodiny. Zákon nedefinuje pojem zásah ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté jej osobnostné práva. Je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie, ktoré má v zákone uvedené znaky. Týmito znakmi sú predovšetkým neoprávnenosť zásahu a jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na chránené osobnostné práva fyzickej osoby. Medzi neoprávneným zásahom a poškodením (ohrozením) niektorého z osobnostných práv musí byť vzťah príčinnej súvislosti. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

I. Prvou otázkou, ktorú odvolací súd nastolil v napadnutom rozhodnutí je, „či v prípade neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, ktorý bol vyvolaný zvláštnou povahou prevádzky dopravných prostriedkov, je osobou zodpovednou za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby prevádzkovateľ motorového vozidla, ktorý zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou tohto vozidla v zmysle § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka s tým, že pasívna vecná legitímácia prevádzkovateľa motorového vozidla vyplýva z analogického použitia § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka“.

Vyššie už bolo uvedené, že vznik právneho vzťahu, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom, je podmienený tým, že ide o zásah neoprávnený a tiež objektívne spôsobilý privodiť ujmu na osobnosti. Účastníkom, ktorý je v rámci tohto právneho vzťahu nositeľom uvedeného oprávnenia (subjektom ochrany), je fyzická osoba, do osobnostných práv ktorej bolo zasiahnuté. Účastníkom, ktorý je nositeľom povinnosti upustiť od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti alebo odstrániť následky zásahov alebo poskytnúť

primerané zadostučinenie, je fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa dopustila určitého konania neoprávnene zasahujúceho do chránených osobnostných práv (je pôvodcom, resp. subjektom zásahu).

Predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je nielen zistenie, že žalobca je fyzickou osobou, ktorej osobnostné práva boli porušené alebo ohrozené, ale rovnako tiež zistenie, že žalovaný sa dopustil toho konania, ktoré žalobca v konaní skutkovo vymedzoval a považoval za zásah do jeho chránených osobnostných práv. Obe zisťovania sú súčasťou skúmania, kto je v tom – ktorom konaní vecne legitimovaný. Vecnou legitimáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, v rámci ktorého je jeden z účastníkov nositeľom oprávnenia (je aktívne legitimovaný) a druhý účastník je nositeľom právnej povinnosti (je pasívne legitimovaný).

Žalovaná v dovolaní na jednej strane pripúšťa, že do osobnostných práv môže zasiahnuť tak fyzická, ako aj právnická osoba, na druhej strane si ale „dost' dobre nevie predstaviť zásah do osobnostných práv vykonaný právnickou osobou ako umelým útvarom, za ktorú vždy musí konať konkrétna fyzická osoba“. Táto argumentácia žalovanej obsahuje zreteľný vnútorný rozpor a nezohľadňuje právne závery zastávané už dávnejšie judikatúrou súdov [viď napríklad Zborník III. Najvyššieho súdu, SEVT 1980, na strane 180 ktorého sa konštatuje, že subjektom zásahu môže byť tak občan (fyzická osoba), ako aj organizácia (právnická osoba)] a tiež odbornou právnickou literatúrou (viď napríklad Československé občianske právo, I. zväzok, Obzor Bratislava 1973, str. 167 a 168, resp. Občiansky zákoník, Komentár, Praha – Panorama, 1987, str. 100). Aj súčasnou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (viď napríklad R 114/1999, R 38/1996, R 36/2009, R 53/2010, R 38/2012) je jednotne zastávaný názor, že pôvodcom zásahu môže byť nielen fyzická osoba, ale aj právnická osoba, teda subjekt, ktorý žalovaná označuje za „umelý útvar“ a v súvislosti s tým naznačuje, že zodpovednosť takého subjektu za zásah do osobnostných práv ani neprichádza do úvahy. Pokiaľ by bol správny názor, že za zásah do osobnosti zodpovedá vždy (len) tá fyzická osoba, konkrétnym konaním ktorej bolo zasiahnuté do osobnostných práv, bola by úplne vylúčená možnosť, že za takýto zásah nesie zodpovednosť právnická osoba. Právnické osoby sú však celkom bežne účastníkmi konaní o ochranu osobnosti, v ktorých Najvyšší súd Slovenskej republiky vykonáva dovolací prieskum (porovnaj napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. decembra 2011 sp. zn. 3 Cdo 108/2011, 29. júna 2009 sp. zn. 3 MCdo 3/2008, 19. mája 2010 sp. zn. 5 Cdo 108/2009 a z 27. novembra 2009 sp. zn. 5 Cdo 83/2008).

So zreteľom na argumentáciu žalovanej je potrebné uviesť, že pre právnické osoby je charakteristické to, že svoju vôľu nevytvárajú samostatne, ale prostredníctvom tých fyzických osôb, ktoré sú na to určené. Len prostredníctvom fyzických osôb právnická osoba tiež prejavuje svoju vôľu navonok, koná, robí právne úkony, zakladá právne vzťahy, vstupuje do právnych vzťahov, uplatňuje práva a plní povinnosti z týchto vzťahov. Ak bezprostredným pôvodcom zásahu do osobnosti bola fyzická osoba, ktorá bola právnickou osobou použitá na výkon jej činnosti, treba vyriešiť otázku, či konanie tejto fyzickej osoby je zásahom, za ktorý nesie zodpovednosť ona sama (bezprostredne konajúca fyzická osoba) alebo táto právnická osoba. Ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka neobsahujú úpravu, ktorá by osobitne riešila túto otázku.

Podľa § 853 Občianskeho zákonníka platí, že občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie. V tomto ustanovení Občianskeho zákonníka je upravená analógia. Analógia legis (analógia zákona) sa používa ako forma aplikácie zákona vtedy, keď treba riešiť otázku, riešenie ktorej nie je síce v zákone upravené, ale ten istý zákon upravuje riešenie podobného prípadu. Vychádza sa pritom z predpokladu, že zákonodarca by podľa rovnakých zásad upravil aj daný prípad. Dovolací súd sa stotožňuje s názorom, že právnym vzťahom zodpovednosti za nemajetkovú ujmu spôsobenú na osobnostných právach fyzickej osoby (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) sú obsahom a účelom najbližšie právne vzťahy zodpovednosti za majetkovú ujmu (škodu) spôsobenú v majetkovej sfére poškodeného (§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka).

V zmysle § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka platí, že škoda je spôsobená právnickou osobou alebo fyzickou osobou, keď bola spôsobená pri ich činnosti tými, ktorých na túto činnosť použili. Tieto osoby samy za škodu takto spôsobenú podľa tohto zákona nezodpovedajú; ich zodpovednosť podľa pracovnoprávných predpisov nie je tým dotknutá.

Analogicky (§ 853 Občianskeho zákonníka v spojení s § 420 ods. 2 tohto zákonníka), pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou (pozn.: pre posúdenie, či išlo o takúto činnosť, je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti). Rovnaký právny názor je zastávaný aj v už spomenutej publikácii

Československé občianske právo, I. zväzok, Obzor Bratislava 1973, str. 167 a 168 a tiež v Zborníku III. Najvyššieho súdu, SEVT 1980, str. 182. Dovolací súd k tomu poznamenáva, že rovnako aj Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení z 23. augusta 2007 sp. zn. I. ÚS 137/07 uviedol, že „podľa všeobecných ustanovení občianskeho hmotného práva je otázka zodpovednosti za škodu (vrátane zodpovednosti za nemajetkovú ujmu) konštituovaná tak, že za škodu, resp. za ujmu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, pričom v prípade škody, resp. ujmy spôsobenej právnickou osobou ide o činnosť tých fyzických osôb, ktoré právnická osoba na túto činnosť použila (§ 420, ako aj § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka)“.

Zásada, že podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu (§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka) zodpovedá právnická osoba aj za zásah do osobnostných práv bezprostredne spôsobený fyzickou osobou konajúcou v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená právnickou osobou, nie je zásadou výlučnou. Tak, ako sú zvláštnou skupinou zásahov do majetkovej sféry tie prípady, v ktorých škoda bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov (§ 427 a nasl. Občianskeho zákonníka), rovnako osobitnou je aj skupina tých zásahov do osobnostnej sféry, v prípade ktorých nemajetková ujma bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov. Pokiaľ je na mieste analogické použitie ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení, či zodpovednosť za zásah do osobnostných práv nesie fyzická osoba bezprostredne konajúca alebo právnická osoba, za ktorú fyzická osoba konala v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená touto právnickou osobou, je rovnako na mieste analogické použitie ustanovenia § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení subjektu zodpovedného za zásah do osobnostných práv, ktorý bol spôsobený prevádzkou dopravných prostriedkov. Vychádzajúc z uvedeného možno konštatovať, že tak, ako podľa okolností konkrétneho prípadu zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla prevádzkovateľ vozidla poškodenému, zodpovedá tento prevádzkovateľ (aj) za nemajetkovú ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach fyzickej osobe.

Záver odvolacieho súdu, že za neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby, ktorý bol vyvolaný zvláštnou povahou prevádzky dopravných prostriedkov, zodpovedá analogicky prevádzkovateľ motorového vozidla (§ 853 a 427 Občianskeho zákonníka), nespočíva teda v zmysle vyššie uvedeného na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

II. Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí za tzv. dovolaciu otázku stanovil aj to, „či smrť rodinných príslušníkov fyzickej osoby pri dopravnej nehode, ktorú títo rodinní príslušníci a ani fyzická osoba nezavinili, je neoprávneným zásahom do práva fyzickej osoby na súkromný a rodinný život“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky k takto položenej tzv. dovolacej otázke uvádza nasledovné:

1. v rozsudku z 27. októbra 2010 sp. zn. 1 Cdo 77/2009 Najvyšší súd Slovenskej republiky za správny označil záver súdov nižších stupňov, že do osobnostných práv oprávnených osôb bolo zasiahnuté zavinením dopravnej nehody, pri ktorej zahynul ich blízky príbuzný (syn a brat),
2. v rozsudku zo 17. februára 2011 sp. zn. 5 Cdo 265/2009 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že „ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplniť jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločenstva (vzťahu) s blízkou osobou“. Na inom mieste odôvodnenia tohto rozsudku Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval, že „zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti“,
3. existencia neoprávneného zásahu do práva na súkromie a rodinný život, ktorý bol spôsobený usmrtením blízkeho rodinného príslušníka pri dopravnej nehode, konštatoval Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v rozhodnutí z 20. apríla 2011 sp. zn. 4 Cdo 168/2009,
4. v rozsudku z 27. novembra 2012 sp. zn. 2 Cdo 194/2011 Najvyšší súd Slovenskej republiky, i keď primárne riešiac otázku premlčania práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, konštatoval, že zavineným usmrtením chodca pri dopravnej nehode bolo zasiahnuté do práva na súkromie a rodinný život jeho blízkej príbuznej.

Vyššie (len ako príklad) uvedené rozhodnutia potvrdzujú, že v rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa uplatňuje ako jednotný názor, v zmysle ktorého súčasťou práva na ochranu súkromia

chráneného ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka, je aj rodinný život spočívajúci v udržiavaní a rozvíjaní vzájomných citových, morálnych a sociálnych väzieb medzi najbližšími osobami, a konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie týchto väzieb stratou člena rodiny, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv pozostalých členov rodiny.

Právny názor, ktorý je uvedený v predchádzajúcom odseku, zastáva dovolací súd aj v preskúmvanej veci.

Záver odvolacieho súdu, v zmysle ktorého smrť rodinných príslušníkov fyzickej osoby pri dopravnej nehode, ktorú títo rodinní príslušníci a ani fyzická osoba nezavinili, je neoprávneným zásahom do práva fyzickej osoby na súkromný a rodinný život, teda nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

III. Z dôvodov uvedených vyššie pod I. a II. dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej nie je opodstatnené a že sa v ňom nedôvodne namieta, že odvolací súd svoje rozhodnutie založil na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Dovolací súd preto jej dovolanie zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

129.

ROZHODNUTIE

Obvyklým pobytom dieťaťa na účely konania o jeho navrátení je miesto, kde dieťa žilo na základe zhodnej vôle rodičov bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním dieťaťa.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2013 sp. zn. 6 Cdo 1/2013)

Z odôvodnenia:

Otec maloletých podal dňa 9. februára 2012 na Okresnom súde Poprad návrh na navrátenie detí podľa § 176 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) a podľa Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (ďalej len „Dohovor“) v spojení s Nariadením Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „Nariadenie“). Návrh odôvodnil najmä tým, že matka detí dňa 27. septembra 2011 bez jeho súhlasu premiestnila deti z ich spoločnej domácnosti v Neapole v Talianskej republike do Popradu v Slovenskej republike.

Okresný súd Poprad z dôvodu osobitnej miestnej príslušnosti postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súde Košice I.

Okresný súd Košice I (ďalej aj len „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) uznesením z 31. mája 2012 č.k. 22 P 21/2012-312 nariadil návrat maloletého X a maloletého X do krajiny obvyklého pobytu (Neapol, Taliansko) a za miesto obvyklého pobytu maloletých určil Taliansko. Zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Vychádzal zo zistenia, že maloleté deti sa narodili z partnerského vzťahu ich rodičov, majú tak slovenské, ako aj talianske občianstvo, sú prihlásené od narodenia k trvalému pobytu tak v Talianskej republike, ako aj v Slovenskej republike, pričom do základnej školy boli prihlásené v oboch týchto krajinách. Matka ich neustále premiestňovala medzi týmito dvoma štátmi, pričom v júni 2011 sa rozhodla spolu s deťmi vrátiť do Talianska, čo potvrdila tým, že v septembri 2011 začali deti chodiť do školy v Neapole. Dňa 27. septembra 2011 využila neprítomnosť otca, ktorý bol služobne v Kórejskej republike, a bez jeho súhlasu premiestnila deti na Slovensko do Popradu. Poukazujúc na príslušné články Dohovoru v spojení s Nariadením dospel k záveru, že opatrovnícke právo k maloletým deťom vykonávali ich rodičia spoločne na území Talianskej republiky a premiestnenie detí matkou bez súhlasu otca mimo tohto územia je neoprávnené.

Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd (ďalej aj len „odvolací súd“) na odvolanie matky uznesením z 11. októbra 2012 sp.zn. 8 CoP 420/2012 uznesenie súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh otca na navrátenie detí zamietol. Na rozdiel od prvostupňového súdu bol toho názoru, že matka sa nedopustila neoprávneného premiestnenia detí z Talianska na Slovensko. Tento záver odôvodnil tým, že deti už od roku 2007 striedavo bývali v Taliansku a na Slovensku s režimom akceptovaným oboma rodičmi a ich bydlisko, či už v jednej alebo v druhej krajine, vykazuje takú mieru integrácie do sociálneho a rodinného prostredia, že príslušné orgány Talianskej republiky, ako i Slovenskej republiky, majú rovnako „blízko“ k maloletým deťom, t.j. majú rovnakú situáciu čo najobjektívnejšie posúdiť okolnosti pre rozhodnutie vo veci samej. V dôsledku vyššie uvedeného nemožno ustáliť, že obvyklý pobyt maloletých bol bezprostredne pred premiestnením v Taliansku. Na daný prípad preto nebolo možné aplikovať Dohovor ani Nariadenie. Odchod matky s deťmi na Slovensko vychádzal z dlhodobého zaužívaného spôsobu života rodiny.

Proti tomuto zneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie otec maloletých detí (ďalej aj len „dovolateľ“). Žiadal, aby dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alebo aby ho zmenil a potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa. Dovolanie odôvodnil odňatím možnosti konať pred súdom, tzv. inou vadou konania a nesprávnym právnym posúdením veci. Odňatie možnosti konať pred súdom videl v tom, že pokiaľ odvolací súd bol toho názoru, že Dohovor ani Nariadenie sa na daný prípad nevzťahujú, mal v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. uviesť, na základe akého právneho ustanovenia rozhodol a účastníkom konania mal dať možnosť vyjadriť sa k použitiu takéhoto ustanovenia. Za tzv. inú vadu konania považoval to, že odvolací súd sa bez vykonania akéhokoľvek dodatočného dokazovania odchýlil od skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, keď konštatoval, že celý režim starostlivosti o maloletých spočíval na „spontánnom režime“, a nebral do úvahy konkludentnú, resp. výslovnú dohodu rodičov o ich pobyte a školskej dochádzke,

ktorá sa mala počnúc rokom 2011/2012 vykonávať v Talianskej republike. Odvolaciemu súdu tiež vyčítal, že nebral do úvahy záujem maloletých detí, najmä zdravotný stav maloletého Nicolu, pre ktorého sú v Neapole v Taliansku vytvorené lepšie podmienky pre poskytnutie akútnej aj dlhodobej zdravotnej starostlivosti.

Matka vo vyjadrení k dovolaniu navrhla tento mimoriadny opravný prostriedok zamietnuť. Uviedla, že spontánna dohoda o spôsobe starostlivosti o deti, tak ako ju definoval odvolací súd, je ekvivalentom konkludentnej dohody tak, ako ju chápe otec. Ten si je iste vedomý, že obsahom dohody bol nástup detí do školy v Taliansku na obdobie jedného roka, a to len za podmienky, že Nicolovi bude zabezpečená rovnaká starostlivosť a umožnené vzdelávanie na rovnakej úrovni ako na Slovensku. Nakoľko k tomu nedošlo, vrátila sa s deťmi na Slovensko. Oznámila tiež, že maloletý Nicola je od 7. septembra 2012 u otca, ktorý s ním bez jej súhlasu opustil územie Slovenskej republiky.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania a že je prípustné (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.), preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Dovolací súd predovšetkým z úradnej povinnosti skúmal existenciu vád konania taxatívne vymedzených v ustanovení § 237 O.s.p. a iných vád, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Zistil, že z obsahu spisu žiadne takéto vady nevyplývajú. Z hľadiska existencie uvedených vád považoval za nedôvodnú námietku dovolateľa o nerešpektovaní ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p. Odvolací súd totiž posudzoval návrh podľa rovnakých ustanovení relevantných právnych noriem (Dohovoru a Nariadenia), podľa ktorých rozhodol vo veci aj prvostupňový súd. Postup odvolacieho súdu podľa § 213 ods. 2 O.s.p. preto neprichádzal do úvahy. Rovnako nedôvodnou bola aj námietka o tzv. inej vade konania spočívajúcej v odklonení sa odvolacieho súdu od skutkových zistení súdu prvého stupňa. Záver odvolacieho súdu o tom, že deti striedavo bývali v Taliansku a na Slovensku bol totiž súčasťou skutkových zistení súdu prvého stupňa, ktoré účastníkmi konania neboli spochybnené.

Následne sa dovolací súd zaoberal správnosťou dovolaním napadnutého uznesenia z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu, t.j. či rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo síce použitím správneho právneho predpisu, ale jeho nesprávnym výkladom alebo nesprávnym uplatnením.

V prejednávanej veci bolo zo skutkového hľadiska okrem iného zistené, že rodičia žili s maloletými deťmi od ich narodenia pôvodne v Taliansku. Matka s deťmi dňa 5. októbra 2007 odcestovala na Slovensko do Popradu, zimné a vianočné sviatky trávila rodina v tomto roku v Taliansku, od februára 2008 do 26. mája 2008 boli deti s matkou na Slovensku, v júni bývali striedavo v Taliansku a na Slovensku a letné prázdniny trávila celá rodina v Taliansku. Počas školského roku 2008/2009 boli deti s matkou na Slovensku, pričom Nicola navštevoval prvý ročník základnej školy. V školskom roku 2009/2010 Nicola opakovane prvý ročník a Giorgio nastúpil do prvého ročníka základnej školy, letné prázdniny trávili deti s rodičmi v Taliansku. V školskom roku 2010/2011 deti pokračovali v škole na Slovensku, koncom januára 2011 otec pricestoval za deťmi na Slovensko a rodičia išli s nimi na spoločnú dovolenku, cez veľkonočné prázdniny v roku 2011 boli deti v Taliansku a rodina trávila spoločnú dovolenku aj v júni a v auguste. Na podnet maloletého Giorgia rodičia zapísali deti do školy v Neapole a zúčastnili sa zápisu do školy 14. septembra 2011. Školu navštevovali deti len do 26. septembra 2011, keď matka s nimi dňa 28. septembra 2011 vycestovala na Slovensko.

V preskúmvanej veci odvolací súd správne vychádzal z toho, že relevantná právna úprava, podľa ktorej je potrebné posudzovať návrh otca na navrátenie detí, je Dohovor a Nariadenie, správne vymedzil aj cieľ týchto právnych noriem a správne citoval aj ustanovenia definujúce pojem neoprávneného premiestnenia alebo zadržovania dieťaťa. Napriek tomu však tieto právne úpravy nesprávne uplatnil na zistený skutkový stav, keď dospel k záveru, že deti v čase premiestnenia na Slovensko dňa 28. septembra 2011 nemali obvyklý pobyt v Taliansku, a že z tohto dôvodu k ich neoprávnenému premiestneniu nedošlo.

Odvolací súd v odôvodnení uznesenia uviedol, že bydlisko maloletých detí, či už v Taliansku alebo na Slovensku, vykazuje takú mieru ich integrácie do sociálneho a rodinného prostredia, že príslušné orgány Talianskej a Slovenskej republiky majú rovnako „blízko“ k maloletým deťom, t.j. majú rovnakú situáciu čo najobjektívnejšie posúdiť okolnosti pre rozhodnutie vo veci samej. Zároveň však s poukazom na tieto dôvody vyslovil záver, že nemožno ustáliť, že obvyklý pobyt detí bol bezprostredne pred premiestnením v Taliansku, pričom skutočné miesto obvyklého pobytu detí výslovne neoznačil. Ak by skutkové zistenie, že miera integrácie

detí do sociálneho a rodinného prostredia je rovnaká tak v Taliansku, ako aj na Slovensku, malo viesť k záveru, že deti nemali obvyklý pobyt v Taliansku, muselo by to isté skutkové zistenie viesť k rovnakému záveru aj pokiaľ ide o Slovensko, t.j. k záveru, že deti nemali obvyklý pobyt ani na Slovensku. Takýto záver je však z povahy veci neprijateľný, a teda nesprávny.

Okrem toho, ak odvolací súd vychádzal z názoru, že miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, ktoré odrzkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia, a ďalej vychádzal zo zistenia, že v predmetnej veci takúto mieru začlenenia vykazuje bydlisko maloletých detí ako v Taliansku, tak aj na Slovensku, potom jeho právny záver o neexistencii obvyklého pobytu detí v Taliansku bezprostredne pred ich premiestnením na Slovensko je v zjavnom rozpore s uvedenými východiskami (keďže z nich pri zachovaní pravidiel logického uvažovania vyplýva práve opačný záver). Je preto aj z tohto dôvodu nesprávny. V dôsledku uvedeného potom neobstojí ani právny záver odvolacieho súdu, že premiestnenie detí matkou na Slovensko nebolo neoprávnené.

Cieľom Dohovoru je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnené premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované. Jeho účelom je stanoviť pre tieto prípady pravidlá návratu detí. Pokiaľ ide o členské štáty Európskej únie, má Nariadenie aplikačnú prednosť pred Dohovorom (čl. 60 Nariadenia). Špeciálne je však stanovené, že Dohovor doplnený ustanoveniami Nariadenia, by mal byť v prípadoch neoprávneného premiestnenia alebo zadržovania dieťaťa naďalej používaný (por. bod 17 preambuly Nariadenia). Nariadenie sprísňuje ustanovenia zakotvené v Dohovore (por. najmä čl. 11 ods. 2 až 5 Nariadenia) najmä tým, že zdôrazňuje Dohovorom od začiatku sledovaný cieľ – bezodkladné navrátenie dieťaťa, posilňuje postavenie dieťaťa v konaní a jeho participačné práva. Vo všeobecnej rovine možno povedať, že obe právne úpravy vychádzajú zo zásady, že nikto nesmie ťažiť zo svojho protiprávneho konania. Svoje ustanovenia koncipujú na princípe predchádzania svojpomoci, resp. ochrany detí pred negatívnymi dôsledkami realizácie svojpomoci. Ich aplikácia však nesmie byť mechanická. Vždy je treba vziať do úvahy hľadisko najlepšieho záujmu dieťaťa zakotvené v Dohovore o právach dieťaťa a celkový kontext právneho poriadku, komunitárneho práva i medzinárodného práva verejného, vrátane jeho ľudskoprávnej dimenzie. Preto je namieste, že ako Dohovor, tak aj Nariadenie určujú i pravidlá pre nevydanie dieťaťa, ktoré však musia byť interpretované reštriktívne.

Podľa čl. 2 ods. 11 Nariadenia pojem „neoprávnené premiestnenie alebo zadržávanie“ znamená premiestnenie alebo zadržávanie dieťaťa ak : a) je porušením opatrovníckeho práva nadobudnutého rozsudkom, zo zákona alebo dohodou, ktorá má právne účinky podľa práva členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním a b) za predpokladu, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa toto opatrovnícke právo aj vykonávalo, buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa bolo takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu. Opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané spoločne, ak na základe rozsudku alebo zo zákona jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností (čl. 2 ods. 11 Nariadenia).

Podľa čl. 2 ods. 9 Nariadenia pojem „opatrovnícke právo“ zahŕňa práva a povinnosti súvisiace s osobnou starostlivosťou o dieťa, najmä právo určiť miesto pobytu dieťaťa.

Vychádzajúc z vyššie uvedených článkov Nariadenia pod miestom obvyklého pobytu dieťaťa na účely konania o jeho navrátení treba rozumieť miesto, kde dieťa bývalo na základe zhodnej vôle rodičov (vykonávajúcich spoločne opatrovnícke právo) bezprostredne pred protiprávnym premiestnením alebo zadržaním.

V prejednávanej veci právny záver o neoprávnenom premiestnení detí vyžadoval splnenie troch predpokladov, a to : a) existenciu opatrovníckeho práva, b) výkon opatrovníckeho práva v čase premiestnenia, a to buď spoločne alebo samostatne a c) porušenie opatrovníckeho práva. Podľa názoru dovolacieho súdu tieto predpoklady boli splnené.

V konaní nevznikli žiadne pochybnosti o tom, že obaja rodičia boli v čase premiestnenia detí nositeľmi opatrovníckeho práva, t.j. práv a povinností súvisiacich so starostlivosťou o maloleté deti, najmä práva určiť miesto ich pobytu, že toto právo v čase premiestnenia detí vykonávali spoločne, t.j. že ani jeden z nich nemohol rozhodnúť o mieste pobytu detí (resp. o jeho zmene) bez súhlasu druhého, že posledné bydlisko detí pred premiestnením určené zhodnou vôľou rodičov bolo v Taliansku, a že opatrovnícke právo bolo porušené, keďže

matka detí nepreukázala, že otec so zmenou miesta pobytu detí z Talianska na Slovensko súhlasil (hoci táto povinnosť pre ňu vyplývala z čl. 13 písm. a/ Dohovoru).

Odvolací súd sa v dôsledku nesprávneho právneho záveru o tom, že premiestnenie detí matkou nebolo neoprávnené, nezaoberal okolnosťami, pre ktoré výnimočne nemusí byť návrat detí nariadený (bod 17 preambuly Nariadenia v spojení s čl. 12 a 13 Dohovoru) a nezistil za pomoci odborného posúdenia, či deti (resp. maloletý Giorgio) sú s ohľadom na ich vek a stupeň vyspelosti schopné vyjadriť svoje potreby a pranie, resp. v kladnom prípade nezistil, či už za pomoci znalca alebo výsluchom maloletých (bod 19 preambuly Nariadenia), ich vnútorný postoj k návratu do domácnosti otca.

So zreteľom na uvedené dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

130.

ROZHODNUTIE

Ak súd nepoučil účastníka konania podľa § 120 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku, neodňal mu tým možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. júna 2013 sp.zn. 1 Cdo 8/2012)

Z odôvodnenia:

Proti označenému rozsudku Krajského súdu v Prešove (ďalej „odvolací súd“), ktorý potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov (ďalej „súd prvého stupňa“) zo 7. marca 2008 č. k. 14 C 221/2005-76 a uznesenie súdu prvého stupňa z 30. júna 2009 č. k. 14 C 221/2005-91 o nepriznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov v odvolacom konaní žalovanému, podal žalovaný včas dovolanie. Po doplnení dovolania z neho vyplýva, že navrhuje napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Prípustnosť a opodstatnenosť dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. z dôvodu, že súd prvého stupňa mu odňal možnosť konať pred súdom tým, že nebol poučený podľa § 120 ods. 4 O.s.p. na pojednávaní ani písomne, či iným preukazným spôsobom, pričom z jeho ústnych a písomných podaní bolo zrejmé, že napádal podmienky platnosti uzavretia poisťnej zmluvy a nesprávne informovanie zo strany osoby konajúcej v mene žalobcu, ktorej výsluch sa teda javil nevyhnutným a súd ho za účelom ustálenia skutkového stavu postupom podľa ustanovenia § 120 ods. 1 posledná veta O.s.p. mohol vykonať. Rovnako namietal nedoručenie listu žalobcu s oznámením skončenia platnosti poisťnej zmluvy pre neplatenie. Mal za to, že za opísaného stavu nemohli konajúce súdy v dostatočnom a potrebnom rozsahu zistiť skutkový stav a teda ani správne rozhodnúť.

Žalobca vo svojom písomnom vyjadrení na námietky v dovolaní nereagoval.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p. po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods.1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods.1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods.1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

V systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania má dovolanie osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno úspešne napadnúť (len) právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, nie však v každom prípade, ale iba ak podanie dovolania pripúšťa zákon. Zmyslom dovolania je preskúmanie napadnutého rozhodnutia – v prípadoch stanovených zákonom – z hľadiska v zákone určených dovolacích dôvodov a dosiahnutie nápravy tam, kde rozhodnutie napadnuté dovolaním nemôže obstáť z aspektu opodstatnenosti v dovolaní uplatneného dovolacieho dôvodu. Dovolanie je v uvedenom vymedzení zároveň procesný prostriedok (nástroj), ktorým zákon vytvára účastníkovi konania procesnú možnosť, aby v prípadoch (a za podmienok) v zákone uvedených spochybnil opodstatneným uplatnením dovolacieho dôvodu správnosť konania alebo rozhodovania odvolacieho súdu a dosiahol nápravu väd alebo nesprávností napadnutého rozhodnutia.

Účastník konania nemôže úspešne podať dovolanie z akéhokoľvek dôvodu, ale len z dôvodu uvedeného v zákone (z tzv. dovolacieho dôvodu). Občiansky súdny poriadok upravuje tri samostatné dovolacie dôvody. Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že: a) v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Treba dodať, že dovolací súd je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil; dovolacie dôvody neposudzuje podľa toho, ako ich označil dovolateľ, ale podľa ich obsahu. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania; dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa (pričom vo svojom výroku prípustnosť dovolania nevyhlásil), a nejde o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3

a 4 O.s.p., a v tejto veci nebolo dovolacím súdom vydané predchádzajúce rozhodnutie, je nepochybné, že prípustnosť dovolania žalovaného z ustanovenia § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. vyvodit' nemožno.

Neprípustnosť dovolania žalovaného je založená na § 238 ods. 5 O.s.p.

Podľa § 238 ods. 5 O.s.p. dovolanie nie je prípustné ani vo veciach, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. Ak je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky, dovolanie nie je prípustné, ak výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa prvej vety. Na určenie minimálnej mzdy je rozhodujúci deň podania návrhu na prvostupňovom súde.

V danej veci bolo dovolaním žalovaného napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení vo výške 39,53 €, ktorá suma nedosahuje trojnásobok minimálnej mzdy v čase podania žaloby. Minimálna mzda v deň podania žaloby t. j. 2. júla 2004 bola v zmysle nariadenia vlády č. 400/2003 Z. z. stanovená sumou 6 080 Sk (201, 82 €) a jej trojnásobok predstavuje sumu 18 240 Sk (605,46 €). Preto je dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu v napadnutej časti o potvrdení rozsudku súdu prvého stupňa zo 7. marca 2008 č. k. 14 C 221/2005-76 podľa citovaného ustanovenia § 238 ods. 5 O. s. p. neprípustné.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O. s. p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., dovolací súd sa neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., teda či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným. Vady uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolateľ nenamietal a ich existenciu po preskúmaní obsahu spisu nezistil ani dovolací súd.

S prihliadnutím na obsah dovolania, v ňom zvolenú argumentáciu a vytýkané nedostatky, sa dovolací súd osobitne zameril na otázku, či v dôsledku postupu nižších súdov nebola žalovanému odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je taký vadný postup súdu v občianskom súdom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatniť procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom a týmto postupom odňal účastníkovi konania procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Napríklad môže ísť o právo predniesť (doplniť) svoje návrhy, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom.

Po preskúmaní obsahu spisu dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd v prejednávanej veci svojim postupom neodňal žalovanému možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolateľ namietal, že súd prvého stupňa mu odňal možnosť konať pred súdom tým, že nebol poučený podľa § 120 ods. 4 O.s.p. na pojednávaní ani písomne, či iným preukazným spôsobom, pričom z jeho ústnych a písomných podaní bolo zrejmé, že napádal podmienky platnosti uzavretia poisťnej zmluvy a nesprávne informovanie zo strany osoby konajúcej v mene žalobcu, ktorej výsluch sa teda javil nevyhnutným a súd ho za účelom ustálenie skutkového stavu postupom podľa ustanovenia § 120 ods. 1 posledná veta O.s.p. mohol vykonať.

Podľa § 115 ods. 1, 2 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008, ak tento zákon neustanovuje inak, súd nariadi na prejednanie vecí samej pojednávanie, na ktoré predvolá účastníkov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná. Predvolanie sa musí účastníkom doručiť tak, aby mali dostatok času na prípravu, spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať.

Účastníci sú povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti, označia dôkazné prostriedky a že dbajú na pokyny súdu (§ 101 ods. 1 O.s.p.).

Súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihladne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy (§ 101 ods. 2 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 119 ods. 1 prvej vety O.s.p. v znení do 15. októbra 2008, pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť.

Účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci (§ 120 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 120 ods. 4 O.s.p. (v znení účinnom v čase rozhodovania súdu prvého stupňa) súd je povinný okrem vecí podľa odseku 2 poučiť účastníkov, že všetky dôkazy musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie (§ 115a) najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pretože na dôkazy predložené a označené neskôr súd neprihliada. Skutočnosti a dôkazy uplatnené neskôr sú odvolacím dôvodom len za podmienok uvedených v § 205a.

Odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno podľa § 205 ods. 2 písm. e/ O.s.p. odôvodniť len tým, že doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a).

Podľa § 205a ods. 1 O.s.p. skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa, sú pri odvolaní proti rozsudku alebo uzneseniu vo veci samej odvolacím dôvodom len vtedy, ak

- a) sa týkajú podmienok konania, vecnej príslušnosti súdu, vylúčenia sudcu (prísediaceho) alebo obsadenia súdu,
- b) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej,
- c) odvolateľ nebol riadne poučený podľa § 120 ods. 4,
- d) ich účastník konania bez svojej viny nemohol označiť alebo predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Z ustanovení § 101 ods. 1 a § 120 ods. 1 O.s.p. vyplýva procesná povinnosť účastníka konania tvrdiť skutkové okolnosti, z ktorých odvodzuje svoje právo alebo povinnosť protistrany, a procesná povinnosť označiť dôkazy, ktorými chce preukázať pravdivosť ním tvrdených skutočností. Ide o základné povinnosti účastníka sporového konania. Dôkazné bremeno sa chápe v spojitosti s procesnou zodpovednosťou účastníka konania za to, že v konaní neboli preukázané jeho tvrdenia; táto zodpovednosť sa prejaví v jeho procesnom neúspechu. Zmyslom dôkazného bremena je umožniť súdu, aby rozhodol o veci samej aj v prípadoch nepreukázania určitej skutočnosti, ktorá bola významná pre rozhodnutie podľa hmotného práva. Rozsah dôkazného bremena vyplýva z hmotného práva (z príslušnej hmotnoprávnej normy). V zásade platí, že dôkazné bremeno má ten, komu je podľa hmotného práva na prospech existencia určitej skutočnosti.

Označenie dôkazov nie je iba procesnou povinnosťou účastníkov konania, ale zároveň aj ich procesným oprávnením. Uplatnenie tohto oprávnenia je však časovo limitované. V zmysle § 120 ods. 4 O.s.p. (okrem výnimiek v ňom ustanovených) je súd povinný poučiť účastníkov, že všetky dôkazy a skutočnosti musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie (§ 115a O.s.p.) najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada.

Právomoc (súdu) konať o veci, ktorej sa žalobný návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd v občianskom súdnom konaní nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (porovnaj § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania.

O tom, ako v tej – ktorej veci prebiehalo konanie (vrátane dokazovania) na súdoch nižších stupňov, môže dovolací súd usudzovať len z obsahu spisu, osobitne zo zápisníc o súdnych pojednávaniach (porovnaj § 40 ods. 1 a § 122 ods. 1 O.s.p.).

V preskúmvanej veci bol žalovaný vypočutý na pojednávaní súdu prvého stupňa 30. mája 2007; nasledujúceho pojednávania 7. marca 2008 sa žalovaný už nezúčastnil a súd prvého stupňa v súlade s § 101 ods.

2 O.s.p. vec prejednal v jeho neprítomnosti, pričom z obsahu spisu nevyplýva, že by bol žalovaný predtým (v priebehu dovtedajšieho konania) poučený v zmysle § 120 ods. 4 O.s.p.

Právo účastníka, aby jeho vec bola prejednávaná verejne a v jeho prítomnosti, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, nemožno chápať tak, že súd by nemohol konať a rozhodnúť vo veci bez prítomnosti účastníka, ale tak, že súd je povinný umožniť účastníkovi uplatnenie tohto práva. Citované ustanovenie § 101 ods. 2 O.s.p. umožňuje vec prejednať v neprítomnosti účastníka, ktorý i keď bol riadne predvolaný, nedostavil sa na pojednávanie, ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o jeho odročenie. Z tohto predpokladu vychádza aj citované ustanovenie § 119 O.s.p., v zmysle ktorého pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Nie je, pravdaže, možné poučiť na pojednávaní neprítomných účastníkov, že všetky dôkazy musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie, pretože na dôkazy predložené a označené neskôr súd neprihliada. To však ešte neznamená, že v prípade, ak by na pojednávanie riadne predvolaný účastník nebol predtým poučený podľa § 120 ods. 4 O.s.p., súd prvého stupňa by za splnenia podmienok § 101 ods. 2 O.s.p. nesmel vec prejednať a vyhlásiť rozsudok. Môže tak urobiť a prihliadať pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy. Samotná okolnosť nepoučenia účastníka podľa § 120 ods. 4 O.s.p. sa prejaví len v tom smere, že takto nepoučený účastník má možnosť uplatniť odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. e/ O.s.p. založený na skutočnostiach alebo iných dôkazoch, ktoré doteraz neboli uplatnené (porovnaj § 205a ods. 1 písm. c/ O.s.p.), t.j. v jeho prípade sa neuplatní tzv. neúplná apelácia stojaca na báze účastníkovi poskytnutého poučenia o obmedzení (ohraničení) jeho možnosti predložiť alebo označiť všetky dôkazy, pretože na dôkazy predložené a označené neskôr súd neprihliada. Nedôvodne teda namietať žalovaný, že neposkytnutím poučenia podľa § 120 ods. 4 O.s.p. mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Ak by žalovaný využil odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. e/ O.s.p. založený na skutočnostiach alebo iných dôkazoch, ktoré doteraz neboli uplatnené, a odvolací súd by nerešpektoval, že u žalovaného sa neuplatní tzv. neúplná apelácia, až vtedy (takýmto chybným postupom) by došlo u žalovaného k odňatiu možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.); o takýto prípad však v tejto právnej veci nešlo.

Podstatou či zmyslom poučenia podľa § 120 ods. 4 O.s.p. je vytvorenie procesnej možnosti účastníkovi konania, aby si splnil povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť v konaní pred súdom prvého stupňa, aby táto možnosť nepretrvala aj v odvolacom konaní (teda aby ako dôsledok poučenia sa mohla nastoliť zásada koncentrácie konania v spojení s uplatnením zásady neúplnej apelácie v odvolacom konaní). Ak takéto poučenie sa nezrealizuje, má nepoučený účastník stále možnosť skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa, uplatniť pri odvolaní proti rozsudku alebo uzneseniu vo veci samej ako odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. e/ v spojení s § 205a ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Pokiaľ ide o námietku dovolateľa ohľadom nevykonania určitého dôkazu, je treba uviesť, že takýto postup môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení (vedúcu prípadne k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), nezakladá však procesnú vadu v zmysle § 237 O.s.p. (porovnaj R 37/1993). Zo samej skutočnosti, že súd v priebehu konania nevykonal všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nemožno vyvodiť, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je podľa § 237 písm. f/ O.s.p. prípustné (porovnaj R 125/1999). Nevykonanie dôkazov podľa návrhov alebo predstáv žalovaného nie je postupom, ktorým by mu súd odňal možnosť konať pred súdom, lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí – ako už bolo spomenuté – výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 132 O.s.p. dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci. Nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, táto skutočnosť však sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 O.s.p.

Prípustnosť dovolania v danom prípade nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p. a v dovolacom konaní nevyšlo najavo, že by konanie na súdoch nižších stupňov bolo postihnuté niektorou z väd uvedenou v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaného podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

131.

R O Z H O D N U T I E

Pokiaľ mal všeobecný splnomocnenec (§ 27 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) pôvodne – pri splnení ostatných zákonom stanovených predpokladov – samostatné oprávnenie napadnúť dovolaním rozhodnutie odvolacieho súdu o neprípustnosti zastúpenia (§ 27 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku), odvolaním jemu udeleného plnomocenstva (§ 28 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku) stratil procesné oprávnenie domáhať sa v dovolacom konaní preskúmania tohto rozhodnutia.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. marca 2013 sp.zn. 3 Cdo 98/2013)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Trenčín uznesením z 18. apríla 2011 č.k. 55 Ro 94/2011-13 nepripustil zastúpenie navrhovateľa JUDr. X (§ 24 ods. 1 a 2 O.s.p.). Rozhodol tak s odôvodnením, že menovaný nie je advokát a z činnosti súdu je známe, že v rôznych veciach opätovne vystupuje ako zástupca účastníkov.

Krajský súd v Trenčíne uznesením z 30. júna 2011 sp. zn. 4 Co 185/2011 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.).

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal navrhovateľ dovolanie (s dátumom vyhotovenia 21. septembra 2011), ktorým žiadal napadnuté rozhodnutie zrušiť a v zrušujúcom rozhodnutí vysloviť záväzný názor, že v ďalšom konaní ho môže zastupovať JUDr. X.

Uznesenie odvolacieho súdu napadol dovolaním (vyhotoveným 26. septembra 2011) aj JUDr. X. V dovolaní uviedol, že nie je „pokútnik“ poskytujúci právne služby – podniká v oblasti medzinárodnej kamiónovej dopravy. Pokiaľ v niektorých konaniach zastupuje pred súdmi svojich známych, nejde v žiadnom prípade o výkon podnikateľskej činnosti. Aj navrhovateľa zastupuje v danej veci ako priateľa, bez nároku na odmenu. V doplnení dovolania z 2. decembra 2011 dodal, že postupom súdov mu bola v konaní odňatá možnosť konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), lebo mu „nebolo umožnené zastupovať navrhovateľa“. Žiadal, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho aj prvostupňového súdu a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie s tým, že v ňom bude pripustený ako zástupca navrhovateľa.

Okresný súd Trenčín uznesením zo 17. októbra 2011 č.k. 55 Ro 94/2011-66 vyzval navrhovateľa, ktorý nemá právnické vzdelanie, aby do 15 dní založil do spisu plnú moc udelenú niektorému z advokátov za účelom jeho zastúpenia v dovolacom konaní (§ 241 ods. 1 O.s.p.). Na túto výzvu reagoval navrhovateľ podaním zo 14. júna 2012, ktorým požiadal o predĺženie poskytnutej lehoty. Ďalším podaním (z 5. novembra 2012, doručeným súdu 7. novembra 2012) požiadal, aby súd prvého stupňa vytýčil termín pojednávania do konca roka 2012; zároveň oznámil, že „v konaní bude vystupovať bez právneho zástupcu“ a výslovne sa vyjadril, že sa „vzdáva právneho zástupcu p. JUDr. X“.

Okresný súd Trenčín listom z 19. novembra 2012 vyzval navrhovateľa na vyjadrenie, či jeho podanie z 5. novembra 2012 treba považovať za späťvzatie dovolania. Navrhovateľ v písomnej odpovedi súdu (o. i.) zopakoval, že „sa vzdal toho, aby ho v tomto konaní zastupoval p. JUDr. X“.

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie JUDr. X treba odmietnuť.

Dovolací súd môže pristúpiť k preskúmaniu vecnej správnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia, len ak ide o dovolanie prípustné tak z objektívneho, ako aj subjektívneho hľadiska. Objektívna stránka sa nevzťahuje na osobu konkrétneho dovolateľa a zohľadňuje (len) vecný aspekt tohto opravného prostriedku – či smeruje proti rozhodnutiu vykazujúcemu znaky rozhodnutia, proti ktorému je dovolanie podľa Občianskeho súdneho poriadku prípustné (objektívna prípustnosť dovolania je vymedzená v § 236 až § 239 O.s.p.). Subjektívna stránka prípustnosti dovolania sa naopak viaže na osobu konkrétneho dovolateľa a zohľadňuje osobný aspekt toho, kto podáva dovolanie – či je u neho daný dôvod, ktorý ho oprávňuje domáhať sa dovolacieho prieskumu. Pri skúmaní subjektívnej stránky prípustnosti dovolania treba vziať na zreteľ, či napadnuté rozhodnutie má

negatívny dopad na dovolateľa (viď R 40/1993 a R 50/1999) a či prípadným zrušením rozhodnutia sa dosiahne náprava dôsledkov, ktoré vyvolalo.

Účastník sa môže dať zastúpiť aj ktoroukoľvek fyzickou osobou spôsobilou na právne úkony. Tento zástupca môže konať jedine osobne (§ 27 ods. 1 O.s.p.). Súd rozhodne, že zastúpenie podľa odseku 1 nepripúšťa, ak zástupca zrejme nie je spôsobilý na riadne zastupovanie, alebo ak ako zástupca vystupuje v rôznych veciach opätovne (§ 27 ods. 2 O.s.p.).

V zmysle citovaných ustanovení sa účastník, ktorý chce byť v občianskom súdnom konaní zastúpený, môže dať zastúpiť aj osobou, ktorá nie je advokátom. Otázka, či sa takto nechá zastupovať a koho si za zástupcu zvolí, je len na jeho voľi. Pre označenie takého zástupcu neexistuje osobitný zákonný pojem; odborná právnická literatúra (viď napríklad Števček / Ficová, Občiansky súdny poriadok, Komentár, C. H. Beck, 2009, str. 66) a tiež rozhodovacia prax súdov (viď napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 252/2000, sp. zn. 3 Cdo 116/2006 alebo Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 242/2011) pre jeho označenie zvolili pojem „všeobecný splnomocnenec“.

Ustanovenie zástupcu – všeobecného splnomocnenca v občianskom súdnom konaní je v dispozičnej právomoci účastníka konania. Súd o ňom rozhoduje, iba ak zástupcu z dôvodov stanovených v zákone nepripúšťa. Z povahy rozhodnutia súdu podľa § 27 ods. 2 O.s.p. vyplýva, že sa ním rieši otázka významná pre procesný vzťah medzi účastníkom konania a všeobecným splnomocnencom, t.j. otázka, či je prípustné, aby účastník bol zastúpený tým – ktorým všeobecným splnomocnencom. Účastníkmi časti konania, v ktorej sa rozhoduje o neprípustení zastúpenia účastníka fyzickou osobou spôsobilou na právne úkony (§ 27 ods. 1 a 2 O.s.p.), sú: a/ účastník, ktorého má táto fyzická osoba zastupovať, b/ fyzická osoba, ktorou sa dal účastník zastupovať (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 247/2009).

V preskúmvanej veci dospeli sudy nižších stupňov k záveru, že sú dôvody pre to, aby JUDr. X nebol pripustený ako zástupca navrhovateľa (§ 27 ods. 2 O.s.p.). V zmysle vyššie uvedeného výkladu mal JUDr. X, ktorému navrhovateľ udelil plnú moc 10. septembra 2010 (viď čl. 6 spisu), samostatné oprávnenie napadnúť dovolaním uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 30. júna 2011 sp. zn. 4 Co 185/2011. Po podaní jeho dovolania ale nastala podstatná zmena, ku ktorej došlo v dôsledku vyjadrenia sa navrhovateľa, že „sa vzdáva právneho zástupcu p. X“ (viď čl. 101 spisu, resp. čl. 105 spisu). Toto vyjadrenie navrhovateľa treba akceptovať a podľa jeho obsahu (§ 41 ods. 2 O.s.p.) považovať za odvolanie plnej moci udelenej JUDr. X (§ 28 ods. 3 O.s.p.).

Pokiaľ mal JUDr. X ako všeobecný splnomocnenec (§ 27 ods. 1 O.s.p.) pôvodne - pri splnení ostatných zákonom stanovených predpokladov - samostatné oprávnenie napadnúť dovolaním rozhodnutie odvolacieho súdu o neprípustnosti zastúpenia (§ 27 ods. 2 O.s.p.), odvolaním jemu udeleného plnomocnenstva (§ 28 ods. 1 a 3 O.s.p.) stratil procesné oprávnenie domáhať sa v dovolacom konaní preskúmania tohto rozhodnutia; navyše, jeho dovolanie už nemá význam pre ďalšie konanie v danej veci, lebo odvolaním plnomocnenstva dal navrhovateľ najavo, že bez ohľadu na výsledok dovolacieho konania si neželá, aby ho menovaný zastupoval.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na to dovolanie JUDr. X odmietol podľa ustanovenia § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.

2. Pri rozhodovaní o dovolaní navrhovateľa vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že navrhovateľ podaním z 8. marca 2013, ktoré bolo súdu prvého stupňa doručené 12. marca 2013, vzal dovolanie späť.

Podľa § 243b ods. 5 veta druhá O.s.p. ak dovolateľ vezme dovolanie späť, dovolací súd konanie uznesením zastaví. So zreteľom na jednoznačný, právne účinný dispozitívny úkon navrhovateľa, ktorým vzal svoje dovolanie späť, Najvyšší súd Slovenskej republiky konanie o jeho dovolaní zastavil podľa § 243b ods. 5 O.s.p.

132.

ROZHODNUTIE

V zmysle § 119 ods. 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 1. januára 2012 je zdravotný stav účastníka konania dôvodom na odročenie pojednávania len ak je súdu, a to už spravidla pred rozhodnutím o žiadosti o odročenie pojednávania, preukázané vyjadrením ošetrojúceho lekára, že účastník konania nie je schopný bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu zúčastniť sa pojednávania.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. apríla 2013 sp. zn. 7 Cdo 130/2012)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Žilina rozsudkom zo 7. mája 2010 č.k. 6 C 337/2005-267 vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo bývalých manželov.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 26. januára 2012 sp. zn. 10 Co 335/2010 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa s odôvodnením, že v dôsledku spravenia zostatkovej hodnoty televízora a správneho ustálenia povahy zostatku na osobnom účte navrhovateľky v banke bolo potrebné opraviť rozsah vyrovnania podielov účastníkov.

Proti rozsudku odvolacieho súdu odporca podal dovolanie. Odôvodnil ho tým, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.) a že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Vadu konania spočívajúcu v odňatí možnosti konať pred súdom vidí odporca v tom, že odvolací súd pojednával 26. januára 2012 v jeho neprítomnosti, napriek tomu, že včas požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu svojej dlhodobej práceneschopnosti potvrdenej ošetrojúcim lekárom. Podľa odporcu pochybil odvolací súd aj pri rozhodovaní o rozsahu finančného vyrovnania vzťahu účastníkov.

Navrhovateľka žiadala dovolanie zamietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania, keďže jeho nariadenie nepovažoval za potrebné (§ 243a ods. 1 O.s.p.), a dospel k záveru, že dovolanie odporcu nie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Odporca v dovolaní namietol, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.).

Dovolací súd pri posudzovaní dovolania vzal na zreteľ, že odporca listom z 24. januára 2012, ktorý bol odvolaciemu súdu doručený 25. januára 2012, požiadal o odročenie pojednávania určeného na 26. január 2012 z dôvodu, že je práceneschopný. K žiadosti pripojil fotokópiu potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti z 30. novembra 2011, podľa ktorého je pracovne neschopný od 1. decembra 2011. Odvolací súd po oboznámení sa s touto žiadosťou odporcu, vyjadrením MUDr. X., fotokópiou potvrdenia o pracovnej neschopnosti odporcu, vyjadrením MUDr. Y. a vyjadrením Sociálnej poisťovne vyhlásil uznesenie, v zmysle ktorého bude pojednávať v neprítomnosti odporcu. Tento postup odôvodnil odvolací súd v písomne vyhotovenom rozsudku tým, že odporca sa síce ospravedlnil z dôvodu trvajúcej práceneschopnosti, ale nepredložil vyjadrenie ošetrojúceho lekára, že jeho zdravotný stav mu neumožňuje účasť na pojednávaní. V súvislosti s tým odvolací súd poukázal na to, že od 1. januára 2012 je účinné novelizované znenie ustanovenia § 119 ods. 3 O.s.p., v zmysle ktorého zdravotný stav účastníka je dôvodom na odročenie pojednávania len ak účastník nie je schopný bez ohrozenia života, alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu sa zúčastniť pojednávania, pričom uvedené musí vyplývať

z vyjadrenia ošetrojúceho lekára. Dodal, že v zmysle § 372u O.s.p. sa ustanovenia účinné od 1. januára 2012 použijú aj na konanie začaté do 31. decembra 2011.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu posúdil odvolací súd vzniknutú procesnú situáciu správne a jeho procesný postup nemal za následok odňatie možnosti pred súdom konať.

S účinnosťou od 1. januára 2012 bolo do Občianskeho súdneho poriadku zaradené nové znenie ustanovenia § 119 podľa ktorého pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov (odsek 1). Účastník, ktorý navrhuje odročenie pojednávania, musí súdu oznámiť dôvod na odročenie pojednávania bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o ňom dozvedel alebo odkedy sa o ňom mohol dozvedieť, alebo s prihliadnutím na všetky okolnosti ho mohol predpokladať. Návrh na odročenie pojednávania obsahuje najmä: a/ dôvod, pre ktorý sa navrhuje odročenie pojednávania, b/ deň, keď sa účastník o dôvode dozvedel, c/ ak je to možné, uvedenie elektronickej adresy, telefaxu alebo telefónu, na ktoré súd bezodkladne oznámi, ako návrh posúdil (odsek 2). Ak je dôvodom na odročenie pojednávania zdravotný stav účastníka alebo jeho zástupcu, návrh na odročenie pojednávania musí obsahovať aj vyjadrenie ošetrojúceho lekára, že zdravotný stav účastníka alebo jeho zástupcu neumožňuje účasť na pojednávaní. Za takéto vyjadrenie sa považuje vyjadrenie ošetrojúceho lekára, že účastník alebo jeho zástupca nie je schopný bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu sa zúčastniť pojednávania (odsek 3). Predmetné ustanovenie bolo zaradené do Občianskeho súdneho poriadku okrem iného aj za účelom zamedzenia obštrukcií účastníkov konania vyhýbaním sa účasti na pojednávaní najmä v súvislosti so zdravotnými dôvodmi a ospravedlňovaním ich neúčasti. Podľa prechodného ustanovenia § 372u O.s.p. k úpravám účinným od 1. januára 2012, na konania začaté do 31. decembra 2011 sa použijú predpisy účinné od 1. januára 2012.

V preskúmvanej veci žiadosť odporcu o odročenie pojednávania určeného na 26. január 2012, ktoré bolo súdu doručené deň pred pojednávaním, neobsahovala zákonom požadované náležitosti. Odvolací súd v danej procesnej situácii správne aplikoval novelizované ustanovenia § 119 ods. 2 a 3 O.s.p. a ustálil, že zdravotný stav účastníka je dôvodom na odročenie pojednávania len v prípade, že účastník nie je schopný bez ohrozenia života, alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu sa zúčastniť pojednávania, pričom uvedené musí vyplývať z vyjadrenia ošetrojúceho lekára. Vzhľadom na absenciu takého vyjadrenia lekára súd nekonal v rozpore so zákonom, pokiaľ pojednávanie neodročil.

V ďalšom dovolací súd, po konštatovaní, že v konaní nedošlo k tzv. inej vade (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.), pristúpil k posúdeniu, či napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Dospel k záveru, že obsah dovolania odporcu nie je (z dôvodov bližšie špecifikovaných v odôvodnení rozhodnutia dovolacieho súdu) spôsobilý spochybníť správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Keďže odvolací súd na daný skutkový stav použil správne právne predpisy, tieto aj správne vyložil a jeho právne závery zodpovedajú hypotézam použitých právnych predpisov, rozsudok odvolacieho súdu je z hľadiska tohto dovolacieho dôvodu správny.

Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie odporcu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

133.

ROZHODNUTIE

Na rozhodnutie o návrhu účastníka, aby bolo v zmysle § 77 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku zrušené predbežné opatrenie nariadené okresným súdom, je vecne príslušný okresný súd aj vtedy, keď sa takýto návrh podá až v čase rozhodovania krajského súdu o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu vo veci samej.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. júna 2013, sp. zn. 3 Cdo 128/2012)

Z odôvodnenia:

Žalobca sa žalobou podanou 22. decembra 2004 na Okresnom súde Prešov domáhal, aby Mesto Prešov bolo súdom zaviazané vydať mu do 15 dní nehnuteľnosť v katastrálnom území X označenú vo vytyčovacom náčrte zo 16. novembra 2004 č. X ako časť parcely č. X vo výmere X m², ktorá je súčasťou parcely č. X, a časť parcely č. X vo výmere X m², ktorá je súčasťou parcely č. X.

Okresný súd Prešov uznesením z 9. októbra 2008 č.k. 13 C 306/2004-134 nariadil predbežné opatrenie (§ 102 ods. 2 O.s.p. a § 76 ods. 1 písm. e/ O.s.p.), ktorým žalovanej zakázal scudziť, prenajať alebo inak zaťažovať právami tretích osôb nehnuteľnosť v katastrálnom území X, ktorá je na liste vlastníctva č. X vedená ako parcela č. X – ostatné plochy vo výmere X m² a parcela č. X – ostatné plochy vo výmere X m²; v prevyšujúcej časti návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol. Toto uznesenie napadla žalovaná odvolaním; Krajský súd v Prešove uznesením z 24. novembra 2008 sp. zn. 7 Co 170/2008 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil.

Okresný súd Prešov rozsudkom z 27. mája 2009 č.k. 13 C 306/2004-162 uložil žalovanej povinnosť vydať žalobcovi do 3 dní nehnuteľnosť v katastrálnom území X, ktorá je v katastri nehnuteľností vedená na liste vlastníctva č. X ako parcela č. X – ostatné plochy vo výmere X m² a bola vytvorená geometrickým plánom zo 4. mája 2009 č. X spoločnosti X, s.r.o.; rozhodol tiež o trovách konania. Vychádzal z toho, že žalobca zdedil nehnuteľnosť po svojom otcovi a jej vydania sa v tomto konaní domáhal najskôr voči Mestu X, v jeho priebehu ale došlo k prevodu nehnuteľnosti postupne na X, potom na Mgr. X a napokon na žalovanú, ktorá namietala, že nehnuteľnosti nadobudla v rámci dobrovoľnej dražby. Žalobca ale nikdy nepreviedol vlastníctvo nehnuteľnosti na Mesto X, preto nehnuteľnosť nemohla byť prevedená na ďalšie subjekty. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p. Tento rozsudok napadla žalovaná odvolaním.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 26. mája 2010 sp. zn. 10 Co 70/2009 (ďalej len „potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu“) napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. V odôvodnení sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa, najmä s názorom, že Mgr. X sa nemohla stať vlastníčkou nehnuteľnosti, lebo nebol preukázaný prevod vlastníctva z pôvodného vlastníka na Mesto X. Vzhľadom na to, že pri dobrovoľnej dražbe ten, kto nie je vlastníkom nehnuteľnosti nemôže previesť vlastníctvo na iného, dospel odvolací súd k záveru, že v danom prípade neboli splnené podmienky dobrovoľnej dražby a vykonaná dobrovoľná dražba nie je platná. Napadnutý rozsudok preto potvrdil podľa § 219 ods. 2 O.s.p. Odvolací súd pripustil proti rozsudku dovolanie (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Krajský súd v Prešove uznesením z 3. júna 2010 sp. zn. 10 Co 70/2009 rozhodol o trovách odvolacieho konania.

Proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo 16. decembra 2010 sp. zn. 3 Cdo 186/2010 potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu a uznesenie Krajského súdu v Prešove z 3. júna 2010 sp. zn. 10 Co 70/2009 zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení poukázal na to, že dovolanie bolo pripustené za účelom vyriešenia otázky, či v konaní o vydanie veci začatom pred dobrovoľnou dražbou môže súd ako predbežnú riešiť otázku platnosti dražby, ak žaloba o neplatnosť dražby podľa § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách (ďalej len „zákon č. 527/2002 Z.z.“) nebola podaná. Dovolací súd pri riešení nastolenej otázky konštatoval, že neplatnosť dobrovoľnej dražby môže určiť len súd v samostatnom konaní o určení jej neplatnosti, ktoré začalo podaním návrhu na určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby v zmysle § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z.z. Otázku neplatnosti dobrovoľnej dražby nemôže súd posudzovať v inom konaní, a to ani ako otázku prejudiciálnu. Pokiaľ

odvolací súd v danom konaní (o vydanie nehnuteľnosti) posudzoval platnosť dobrovoľnej dražby, spočíva jeho rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení veci.

Podaním z 21. apríla 2011 žalovaná navrhla, aby Krajský súd v Prešove predbežné opatrenie nariadené uznesením tohto súdu z 9. októbra 2008 č.k. 13 C 306/2004-134 zrušil. Návrh odôvodnila tým, že pominuli dôvody, pre ktoré bolo toto predbežné opatrenie nariadené (§ 77 ods. 2 O.s.p.). Krajský súd v Prešove postúpil predmetný návrh na rozhodnutie Okresnému súdu Prešov, ktorý ho uznesením z 30. mája 2011 č.k. 13 C 306/2004-275 zamietol s odôvodnením, že predbežné opatrenie už zaniklo podľa § 77 ods. 1 písm. c/ O.s.p. tým, že žalobe bolo vyhovené a od vykonateľnosti rozhodnutia o veci uplynulo 30 dní. Súd prvého stupňa v súvislosti s tým konštatoval, že na danom závere nemení nič skutočnosť, že potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu bol neskôr zrušený dovolacím súdom; jeho zrušenie nemalo za následok „obnovenie“ už zaniknutého predbežného opatrenia.

Podaním zo 6. októbra 2011, ktoré bolo adresované Krajskému súdu v Prešove, žalobca navrhol, aby súd nariadil predbežné opatrenie, ktorým žalovanej do právoplatného skončenia tejto veci zakáže akýmkoľvek spôsobom zasahovať, upravovať alebo vykonávať akúkoľvek stavebnú alebo inú činnosť, ktorou by zasahoval do nehnuteľnosti v katastrálnom území X, ktorá je na liste vlastníctva č. X vedená ako parcela č. X – ostatné plochy vo výmere X m² a parcela č. X – ostatné plochy vo výmere X m².

Krajský súd v Prešove ako súd odvolací uznesením z 19. októbra 2011 sp. zn. 10 Co 3/2011, 10 Co 72/2011: I. potvrdil uznesenie Okresného súdu Prešov z 30. mája 2011 č.k. 13 C 306/2004-275, II. zrušil rozsudok Okresného súdu Prešov z 27. mája 2009 č.k. 13 C 306/2004-162 a III. návrh žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia postúpil na rozhodnutie súdu prvého stupňa. Na odôvodnenie výroku I. odvolací súd uviedol, že odvolaním napadnuté uznesenie je vecne správne, založené na zohľadnení všetkých rozhodujúcich okolností a spočíva na správnej aplikácii a interpretácii tak § 77 ods. 1 písm. c/ O.s.p., ako aj § 77 ods. 2 O.s.p. Poukázal na to, že občianske súdne konanie je dvojinštanečné a o návrhu na zrušenie predbežného opatrenia nariadeného súdom prvého stupňa rozhoduje okresný, nie krajský súd. Stotožnil sa s názorom súdu prvého stupňa, že predbežné opatrenie zaniklo v zmysle § 77 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Odvolací súd odôvodnil výrok II. tým, že pri právnom závere, ktorý zaujal dovolací súd v zrušujúcom uznesení, nemôžu obstať právne závery prvostupňového súdu, ktorý navyše nezistil v dostatočnom rozsahu všetky rozhodujúce skutkové okolnosti. Výrok III. odôvodnil odvolací súd tým, že na rozhodnutie o návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia je príslušný okresný súd.

Uznesenie Krajského súdu v Prešove z 19. októbra 2011 sp. zn. 10 Co 3/2011, 10 Co 72/2011 napadla žalovaná vo výrokoch I. až III. dovolaním, ktoré odôvodnila tým, že v danom prípade došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. f/ a g/ O.s.p. Uviedla, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred odvolacím súdom konať nielen vo veci samej, ale aj tým, že o návrhu na zrušenie skôr nariadeného predbežného opatrenia nerozhodol Krajský súd v Prešove, na ktorom v tom čase prebiehalo odvolacie konanie, ale Okresný súd Prešov. Nariadené predbežné opatrenie nemohlo zaniknúť podľa § 77 ods. 1 písm. c/ O.s.p., lebo v dôsledku zrušenia potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu nastal stav, akoby toto rozhodnutie nebolo vydané. Podľa jej názoru došlo nesprávnym výkladom tohto ustanovenia k odňatiu jej možnosti pred súdom konať. Napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nie je náležite odôvodnené (lebo dostatočne nevysvetľuje, prečo o návrhu na zrušenie predbežného opatrenia nerozhodoval odvolací súd) a odvolací súd ju po zrušujúcom uznesení dovolacieho súdu opakovane nepatrične vyzýval na predloženie ďalších podkladov, i keď mal bez ďalšieho vychádzať z právnych záverov dovolacieho súdu. Vyslovila názor, že odvolací súd jej odňal možnosť pred súdom konať tiež tým, že 19. októbra 2011 pojednával napriek tomu, že ju pred týmto dňom upovedomil o odročení pojednávania na neurčito. Navyše, nepoučil ju v zmysle § 120 ods. 4 O.s.p. a v napadnutom rozhodnutí nevysvetlil, ktoré dôkazy vykonal a ako sa s nimi vypořiadal. Nesprávny postup odvolacieho súdu mal za následok tiež procesnú vadu konania uvedenú v § 237 písm. g/ O.s.p., lebo o návrhu na zrušenie nariadeného predbežného opatrenia rozhodol súd nesprávne obsadený. Napokon, zákonu sa prieči tiež postup odvolacieho súdu, v rámci ktorého nerozhodol sám o návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia, ale rozhodnutie o tom prenechal súdu prvého stupňa. Z týchto dôvodov dovolateľka žiadala napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Žalobca sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré ním možno napadnúť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. V zmysle § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu prípustné, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Uznesenie odvolacieho súdu, ktoré napadla žalovaná dovoláním, nemá znaky žiadneho z vyššie uvedených uznesení; jej dovolanie preto podľa ustanovení § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

Prípustnosť podaného dovolania by prichádzala do úvahy len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je zistenie, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Žalovaná procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ O.s.p. netvrdila a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

1. Žalovaná namieta, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je procesne nesprávny postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatňovať (realizovať) procesné oprávnenia účastníka občianskeho súdneho konania priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv.

1.1. Pokiaľ dovolanie smeruje proti zrušujúcemu výroku (II.) uznesenia odvolacieho súdu, dovolací súd poznamenáva, že: a/ proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušené podľa § 221 ods.1 O.s.p., nie je prípustné dovolanie z iných dôvodov než uvedených v § 237 O.s.p. (viď primerane R 34/1995), b/ vo vzťahu k postupu odvolacieho súdu, ktorý bol zavŕšený zrušením prvostupňového rozsudku, žalovaná nenamietala procesné vady uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p.; existencia väd tejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Obsah spisu potvrdzuje, že po rozhodnutí dovolacieho súdu v tejto veci prebehlo na odvolacom súde 20. apríla 2011 pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito. Ďalší termín pojednávania vytýčil odvolací súd na 19. októbra 2011. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd na základe žiadosti žalobcu zrušil 18. októbra 2011 termín pojednávania nariadeného na 19. októbra 2011, pojednávanie odročil na neurčito a účastníkov o tom upovedomil (viď č.l. 324 až 331 spisu). Odvolací súd 19. októbra 2011 neuskutočnil pojednávanie; o zrušení napadnutého rozsudku rozhodol v tento deň na porade senátu odvolacieho súdu bez účasti žalobcu a žalovanej.

I keď odvolací súd 20. apríla 2011 pojednával a nariadil aj ďalšie pojednávanie, mohol – v rámci vymedzenom ustanovením § 214 O.s.p. – rozhodnúť o podanom odvolaní aj bez nariadenia pojednávania, pokiaľ neskôr došlo k zmene jeho dovtedajších náhľadov na skutkové a právne okolnosti významné pre rozhodnutie.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. v znení zákona č. 384/2008 Z.z., ktorý bol platný a účinný v čase rozhodovania odvolacieho súdu, na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch môže odvolací súd rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania. Z citovaných ustanovení vyplýva, že (len) v prípadoch uvedených v § 214 ods. 1 O.s.p. je odvolací súd povinný nariadiť pojednávanie, v ostatných prípadoch však môže rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania. O tom, či v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje ustanovenie § 214 ods. 1 O.s.p., bude nariadené odvolacie pojednávanie, rozhoduje odvolací súd.

Z hľadiska posúdenia, či postup odvolacieho súdu mal v danom prípade za následok vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., treba mať na zreteli, že súd prvého stupňa nerozhodol podľa § 115a O.s.p. bez nariadenia pojednávania a nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval dôležitý verejný záujem (nešlo teda o prípady, na ktoré sa vzťahuje § 214 ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.). Z toho istého hľadiska je významné tiež to, že odvolací súd zrušil odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa (§ 221 ods. 1 písm. f/ a h/ O.s.p.) „majúc na zreteli právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky“ a skutočnosť, že „rozsudok súdu prvého stupňa trpí dôkaznými nedostatkami a z tohto dôvodu trpí nedostatočne vykonaným dokazovaním a následne aj nesprávnym právnym posúdením vecí“. To znamená, že odvolací súd dospel k záveru, že skutkové zistenia súdu prvého stupňa sú síce nedostatočné a treba ich na základe dokazovania doplniť o ďalšie skutkové zistenia, ide však o nedostatok skutkových podkladov v takom rozsahu, že ich obstaranie by prekročilo rámec vymedzený účelom odvolacieho konania, takže prichádza do úvahy len rozhodnutie odvolacieho súdu o zrušení prvostupňového rozsudku, pre ktoré sa nevyžaduje zopakovanie alebo doplnenie dokazovania.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu zodpovedal uvedený procesný postup odvolacieho súdu zákonu a nemal za následok odňatie možnosti žalovanej pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Treba dodať, že poučenie v zmysle § 120 ods. 4 O.s.p. poskytol žalovanej už súd prvého stupňa uznesením, ktoré je v spise založené na čl. 82.

Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej proti výroku II. napadnutého uznesenia nie je prípustné.

1.2. Keďže pri rozhodovaní odvolacieho súdu o odvolaní žalovanej proti uzneseniu súdu prvého stupňa zamietajúcemu jej návrh na zrušenie predbežného opatrenia (výrok I.) a pri postúpení návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia na rozhodnutie súdu prvého stupňa (výrok III.) nešlo o rozhodovanie odvolacieho súdu vo veci samej, nebolo povinnosťou súdu nariadiť odvolacie pojednávanie (viď § 214 ods. 1 O.s.p.).

1.3. Žalovaná vyvodzuje existenciu procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. tiež z toho, že o jej návrhu na zrušenie nariadeného predbežného opatrenia nerozhodol Krajský súd v Prešove, na ktorom prebiehalo odvolacie konanie, ale Okresný súd Prešov.

Príslušnosť na rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia upravuje ustanovenie § 74 O.s.p. Podľa § 74 ods. 2 veta prvá O.s.p. je na nariadenie predbežného opatrenia príslušný súd, ktorý je príslušný na konanie o veci. Vecne príslušným na nariadenie predbežného opatrenia je okresný súd vo veciach uvedených v § 9 ods. 1 O.s.p. a krajský súd vo veciach uvedených v § 9 ods. 2 O.s.p. Aj na rozhodnutie o návrhu účastníka, aby súd v zmysle § 77 ods. 2 O.s.p. zrušil predbežné opatrenie, je vecne príslušný okresný súd (okrem vecí, v ktorých ako prvostupňové rozhodujú krajské súdy).

V danom prípade ide o vec (vydanie nehnuteľnosti), v ktorej je na konanie v prvom stupni príslušný okresný súd (nejde o vec uvedenú v § 9 ods. 2 O.s.p.). Preto o návrhu žalovanej na zrušenie predbežného opatrenia správne rozhodol ako súd prvého stupňa Okresný súd Prešov a ako odvolací súd Krajský súd v Prešove.

Pokiaľ žalovaná tvrdí, že o tomto jej návrhu mal rozhodnúť odvolací súd na podklade primeranej aplikácie (§ 211 ods. 2 O.s.p.) ustanovenia § 102 ods. 1 O.s.p., dovolací súd uvádza, že povaha odvolania a odvolacieho konania vylučuje, aby odvolací súd za „primeranej“ aplikácie § 102 ods. 1 O.s.p. rozhodol o takom návrhu na zrušenie predbežného opatrenia nariadeného súdom prvého stupňa, o ktorom predtým nerozhodol súd prvého stupňa.

1.4. Dovolateľka zastáva názor, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené. Tvrdí, že sa v ňom náležite nevysvetľuje, prečo o návrhu na zrušenie predbežného opatrenia nerozhodoval krajský súd.

Judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je nepreskúmateľnosť považovaná za tzv. inú vadu konania (porovnaj R 111/1998). Aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 konštatoval, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“.

Sama skutočnosť, že dovolaním napadnuté rozhodnutie je prípadne nepreskúmateľné (dovolací súd sa touto otázkou nezaoberal), nemôže založiť prípustnosť dovolania, lebo nejde o vadu v zmysle § 237 O.s.p.

1.5. Podľa názoru žalovanej bola možnosť pred súdom konať odňatá nesprávnymi rozhodnutiami, ktoré spočívali na nenáležitej interpretácii ustanovení § 77 ods. 1 písm. c/ O.s.p. a § 77 ods. 2 O.s.p.

Pokiaľ dovolateľka spochybňuje správnosť aplikácie alebo interpretácie určitého ustanovenia zákona, ide z hľadiska obsahového (§ 41 ods. 2 O.s.p.) o spochybnenie správnosti právneho posúdenia, na ktorom spočíva napadnuté rozhodnutie. Právnym posúdením vecí sa ale nezakladá procesná vada konania v zmysle § 237 O.s.p. (iba výskyt ktorej v konaní na súdoch nižších stupňov by v danej veci mohol založiť prípustnosť dovolania žalovanej) a samo nesprávne právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov prípustnosť dovolania nezakladá (viď R 54/2012).

1.6. Z dôvodov vyššie uvedených pod 1.1. až 1.5. dospel dovolací súd k záveru, že dovolateľkou namietaným postupom odvolacieho súdu nebola v danom prípade žalovanej odňatá možnosť pred súdom konať.

2. Žalovaná ďalej (vo väzbe na výroky I. a III. napadnutého rozhodnutia) tvrdí, že v konaní došlo tiež k procesnej vade uvedenej v § 237 písm. g/ O.s.p., lebo o návrhu na zrušenie nariadeného predbežného opatrenia rozhodli súdy nesprávne obsadené – v prvom stupni namiesto sudcov Krajského súdu v Prešove sudca Okresného súdu Prešov.

Nesprávne obsadeným súdom (§ 237 písm. g/ O.s.p.) je súd, ktorý nie je obsadený v súlade s ustanoveniami, určujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť. Súd treba považovať za „nesprávne obsadený“ aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca (II. ÚS 136/08). Z dovolania je zrejmé, že existenciu tejto procesnej vady vyvodzuje dovolateľka primárne z toho, že o návrhu na zrušenie predbežného opatrenia rozhodli nepríslušné súdy a až sekundárne z toho, že v dôsledku toho rozhodli tiež súdy nesprávne obsadené.

Dovolací súd konštatuje, že obsah spisu nenasvedčuje, že by v danom prípade konali sudcovia vylúčení (§ 14 a nasl. O.s.p.) alebo že by namiesto senátu rozhodol samosudca alebo že by rozhodovali iní než zákonní sudcovia. S poukazom na bod 1.3. odôvodnenia tohto uznesenia uzatvára, že neopodstatnená je nielen námietka dovolateľky, že vo veci rozhodovali vecne nepríslušné súdy, ale aj námietka, že rozhodovali súdy nesprávne obsadené (§ 237 písm. g/ O.s.p.).

3. Rovnako k námietke žalovanej, že procesne nesprávny je postup odvolacieho súdu, ktorý nerozhodol sám o návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia, ale rozhodnutie o tom prenechal súdu prvého stupňa (výrok III. dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu), poukazuje dovolací súd na bod 1.3. tohto odôvodnenia.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky z dôvodov vyššie uvedených odmietol dovolanie žalovanej ako neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

134.

ROZHODNUTIE

Postup odvolacieho súdu podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku neprichádza do úvahy pri rozhodovaní o trovách konania.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júla 2013 sp. zn. 3 Cdo 120/2013)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Nitra uznesením zo 6. septembra 2012 č.k. 25 C 107/2012-45 zastavil konanie, v ktorom sa žalobca domáhal na žalovanej zaplata 1 622,29 € s prísľušenstvom, žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania a vedľajšiemu účastníkovi na strane žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Výrok o nepriznaní náhrady trov konania vedľajšiemu účastníkovi odôvodnil § 150 O.s.p., keď za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval skutočnosť, že úmyslom zákonodarcu v zmysle § 93 ods. 2 O.s.p. bolo, aby združenie na ochranu spotrebiteľov vedelo poskytnúť kvalifikovanú pomoc spotrebiteľovi osobami zo svojich radov, ktoré vedia poskytnúť právne služby v oblasti spotrebiteľských sporov, a nie aby sa združenie dávalo ďalej zastupovať právnym zástupcom, keďže ide „o oblasť, v ktorej by sa mal vedľajší účastník vyznať“. Takýto postup združenia nemožno považovať za účelné bránenie práva samotného účastníka v konaní. Ďalej poukázal na to, že dané združenie opakovane vstupuje do súdnych sporoch automaticky zastúpené právnym zástupcom bez toho, aby vopred vedelo, o akú konkrétnu vec ide a či je vôbec potrebné do konania vstúpiť. Z uvedených dôvodov považoval zastúpenie vedľajším účastníkom právnym zástupcom za účelové, ktoré samo osebe nesledujúce cieľ ochrany spotrebiteľa, narúša hospodárnosť konania a je nadbytočné.

Krajský súd v Nitre, na odvolanie vedľajšieho účastníka proti výroku uznesenia súdu prvého stupňa o nepriznaní trov konania vedľajšiemu účastníkovi, uznesením z 31. októbra 2012 sp. zn. 6 Co 182/2012 rozhodol tak, že 1/ návrh vedľajšieho účastníka na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. zamietol, 2/ uznesenie súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov konania vedľajšieho účastníka potvrdil a 3/ žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Pokiaľ ide o potvrdzujúci výrok v odôvodnení uviedol, že v dôsledku skutočnosti, že vedľajší účastník vystupoval na strane žalovanej a k zastaveniu konania došlo z dôvodu zavinenia žalobcu, pre späťvzatie žaloby by bol žalobca povinný v zmysle § 146 ods. 2 O.s.p. uhradiť trovy konania žalovanej ako aj vedľajšiemu účastníkovi. Trovy konania vyčíslené vedľajším účastníkom sumou 189,60 € taktiež nepovažoval odvolací súd za účelné vynaložené. Podľa čl. 47 Ústavy Slovenskej republiky má každý právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, preto žalovanej, resp. žalovaným nič nebráni dať sa zastupovať advokátom, ktorého si sami zvolia. Nie je účelné ani nevyhnutné, aby robil vedľajší účastník v tomto procese „prostredníka“ vzhľadom na skutočnosť, že evidentne sám žalovaným pomôcť nevie, i keď bol za týmto účelom založený. Dané združenie je vytvorené za účelom ochrany spotrebiteľa, preto by malo byť spôsobilé chrániť práva a záujmy spotrebiteľa bez ďalšej pomoci zo strany advokátov. I keď aj združenie má právo dať sa zastupovať advokátom, finančné prostriedky za týmto účelom vynaložené, odvolací súd nepovažoval za účelné vynaložené na uplatnenie alebo bránenie práva; takéto zastúpenie je v rozpore so základnými princípmi, pre ktoré boli združenia na ochranu spotrebiteľa vytvorené. Prihliadol pritom na skutočnosť, že vedľajší účastník vstúpil do konania bez ohľadu na vôľu žalovanej, ktorej záujmy mal v konaní chrániť bez toho, aby mal náležitú vedomosť o skutkovom stave veci, z čoho možno vyvodit' záver, že uvedený vstup do konania je paušálny a vedľajší účastník tak postupuje aj v stovke ďalších prípadov. Výrok o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil totožnými dôvodmi ako pri náhrade trov prvostupňového konania.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie vedľajší účastník. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že mu odvolací súd svojím postupom odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Poukázal na to, že súd prvého stupňa rozhodol o náhrade trov konania podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p., pričom vedľajšiemu účastníkovi nepriznal náhradu trov z dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 150 O.s.p., hoci aplikácia § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. pri rozhodovaní o trovách priamo vylučuje použitie § 150 O.s.p. Odvolací súd tento nesprávny postup súdu prvého stupňa nenapravil tým, že by rozhodnutie v tejto časti zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, ale sám pri rozhodovaní o trovách konania aplikoval § 146 ods. 2 O.s.p., pričom účastníkom neumožnil sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadriť, čím došlo k porušeniu zásady dvojinstančnosti konania a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas subjekt, ktorý bol účastníkom odvolacieho konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. V zmysle § 239 ods. 3 O.s.p. ale ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. neplatia (o. i.) vtedy, ak ide o uznesenie o trovách konania. Dovolateľ napadol dovolaním uznesenie, ktorým odvolací súd rozhodol o trovách konania. Takéto uznesenie je v § 239 ods. 3 O.s.p. zaradené medzi uznesenia, v prípade ktorých je prípustnosť dovolania výslovne vylúčená.

So zreteľom na obsah dovolania a tiež § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že z hľadiska § 237 O.s.p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

Dovolateľ vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietal a v dovolacom konaní vady tejto povahy nevyšli najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Vedľajší účastník namieta, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je nesprávny procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Vedľajší účastník odňatie možnosti konať pred súdom dáva do súvislosti s postupom odvolacieho súdu, ktorý keď zvažoval použitie iného ustanovenia procesného predpisu pri rozhodovaní o náhrade trov konania než použil súd prvého stupňa, si nespĺnil svoju zákonnú povinnosť vytvoriť mu priestor na uplatnenie námietok a argumentov, ktoré sú spôsobilé ovplyvniť rozhodovanie súdu o trovách konania. Z obsahu tejto námietky vyplýva, že postup súdu považuje za taký, ktorý je v rozpore s § 213 ods. 2 O.s.p.

Ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. ukladá odvolaciemu súdu pred rozhodnutím o odvolaní, aby v prípade, ak je toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzvať účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Dovolací súd nepovažuje námietku vedľajšieho účastníka, podľa ktorej ho mal odvolací súd osobitne vyzvať na vyjadrenie k novej aplikácii § 146 ods. 2 O.s.p. s odôvodnením, že na rozhodnutie o trovách konania chce aplikovať ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, za dôvodnú. Účelom ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p. je totiž primárne zabrániť prekvapivému rozhodnutiu odvolacieho súdu z hľadiska právnej kvalifikácie merita veci podľa (odlišného ustanovenia) hmotného práva. Rozhodnutie o trovách konania je vnútorne jednotnou procesnoprávnou otázkou, pri ktorej nemožno samostatne hovoriť na jednej strane o ustanoveniach upravujúcich náhradu trov konania podľa zásady úspechu, resp. výsledku konania a na druhej strane o odlišných ustanoveniach (v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p.) tieto princípy modifikujúcich (viď uznesenie ÚS SR z 8. decembra 2011 sp. zn. II. ÚS 563/2011). Takýto názor je aj v súlade s názormi prezentovanými v odbornej právnickej literatúre (napr. Števec/Ficová a kol. Občiansky súdny poriadok – Komentár, Nakladateľství C. H. Beck, 2009, str. 635). Procesné rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách konania nemôže mať atribúty tzv. prekvapivého rozhodnutia, a preto postupom odvolacieho súdu nedošlo v prípade vedľajšieho účastníka k odňatiu možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Keďže v prejednávanej veci nemožno prípustnosť podaného dovolania vyvodiť zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky ho v zmysle § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol.